

Taxa postală
platite în numerar
No. 224.716-923.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (volt Brassai u.) 10.
Telefon: 9-77. Előfizetési árak: Havonta 110, negyedévre 320, félévre 600, egészévre 1200 lej. Külföldre: havonta 1, negyedévre 3, félévre 6 egészévre 10 dollár, vagy egyenértékű valuta. Hirdetések díjszerint. Az „UJ KELET” az erdélyi bányászati zsidóság egyetlen napilapja. Cikkeink utányomasát csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Ára 5 lej

Bérmertelen leveleket nem fogadunk el. Kéziratok megőrzésére és visszaküldésére nem vállalkozunk. Főszerkesztő Dr. Marton Ernő. Felelős szerkesztő Jámber Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hátszegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31.

Csütörtök, 1932. június 2.

5692. ÉV
IJAR 27.

XV. ÉVF.
124. SZAM

ESZÉDŐPOLITIKAI NAPILAP

Titulescu utban van Bukarest felé, hogy megkísérelje a nemzeti kormány megalakítását

Duca kivételével az összes pártvezérek a koncentráció mellett foglaltak állást

Míg Titulescu haza nem tér nem kezdődnek meg a királyi kihallgatások. Lehet, hogy választási kormány alakul és az új parlamentből áll össze a koalíció. A liberálisok egyedül is vállalják a kormányt. Jorga szenzációs bucsuja Argetoianutól

Rist népszövetségi ellenőrzést akar Romániában

Mi volt ez, ami a fejünk fölött elszökött?
Hívták új ritmusnak, technikai szakértők kormányának, személyiségek rendszerének és ki tudná megmondani, hány megismerő és pompás neve volt még annak a kormánynak, amely minden idők legszerencsétlenebb miniszterelnökeivel, Jorgával ajándékozta meg az országot. Jorgával, akinek az első programja egyetlen mondat volt csupán: „A munka eszaka a mi kormányunk és megelégszünk ezzel, ha egy kevéske jót tudunk cselekedni”.

Megelégedtünk volna mi is egy kevéske jóval, de a kevéske jó helyett minden elképzelhető rossz a nyakunkba zudult. Milyen siralmas helyzetben hagyta ott a kormány ezt a szerencsétlen országot! Az államkincstár ki van fosztva, a közintézmények a közvetlen csőd előtt állnak, a nyugdíjasok és köztisztviselők je vannak rongyolódva, fizetésről már álmodni sem mernek, az ipari vállalatok egymásután eresztik szelnek a munkások zsebeit, mert az állam nem fizeti ki adósságait, a kereskedelem pedig, amelynek fogyasztótömegeit tönkretette a kormány, hónapok óta keserves bűvészmutatványokból él.

Jorga, a legnagyobb román tudós, történetíró, költő, drámaíró és minden egyéb, amivé hosszú évtizedek során kialakították ezt az alapjában véve gyerekes természetű és betegesen hiú, házsártos öreg embert, a fejébe vette, hogy mindaddig nem hunyja le örök álomra a szemét, míg legalább miniszterelnök nem lesz belőle.

Sikerült neki ezt az ambícióját kiéleltetni a mi bőrünkön és olyan időkben, amikor a napirendünk levő pénzügyi és gazdasági problémák embert kívántak volna a gátra és egy olyan vezérkart gyűjtött maga köré, amely az egy Argetoianu kívül csupa outsidersből állott.

Szólamokban és frázisokban gazdagabb volt ez a kormány minden elődjénél. Tiszta választást ígért, de nemcsak a szociális választási erőszakosságokat csinálta végig, hanem a végén össze is lopott magának néhány százezer szavazatot, hogy a parlamenti többsége valahogyan meg legyen. Mégis szemet hunyt az egész ország a szörnyű választások fölött, mert Jorga csillogó ígéretei az első hetekben elbűvöltek mindenkit egészen addig, míg Mangáliában azt a tanácsot nem adta egy siró és panaszgódo gazdának, hogy a kormány minden türelme megvárni a jobb időket, az ugorják a tengerbe, akinek pedig adóssága van, az ne fizessen. Ez az egyetlen mondat kiérintotta mindenkinek a szemét és egyszerre nyílvánvaló lett, hogy Románia miniszterelnöki székében a legsúlyosabb időkben komoly államférfi helyett egy humoros öreg ember ül.

A tengerbe ugyan nem ugrott senki, de a második tanács kedvező talajra hajált az egész országban. Fizetni tényleg nem fizetett többet senki sem, még az sem, aki tudott volna. Ennek az egyszerű kereskedelmi felfogásnak volt logikus konzekvenciája minden idők legnagyobb fából vaskarikája: a pénz nélkül csinált konverzió, amelynek hallatára egy amerikai bankár így kiáltott fel: „Ha sikerülni fog Romániának pénz nélkül konvertálni a mezőgazdasági adósságokat, adják át nekünk is a receptet, hogy

mi is megpróbáljuk”. Persze, hogy nem sikerült és a külföldi tőkések nemcsak hogy nem kérték el a maguk használatára a konverzió fantasztikus receptjét, de számtalan demars formájában a kormány nyakára tették a kést e szerencsétlen törvényjavaslat miatt.

Nem volt jobb ennél a magánadósságok likvidálásáról szóló törvény sem, amely a hitelélet anarchiáját még jobban kimélyítette. A gabonaprémiumon kevés exportőr és a panamisták egész légiója keresett, a parasztnak semmi haszna sem volt belőle. A pékek azért

mentek tönkre, a lakosság azért fizette meg a kenyérbélyegeket, hogy befolyásos panamisták ezerszámra tolják át az üres vagonokat külföldre és hozzák vissza és minden üres vagon után felvegyék a tízezer lej prémiumot. Aki nem üres vagon, hanem tényleg búzát exportált, az többnyire még ma is sir a pénze után, ami elveszett valahol a rendkívüli költségvetés utvesztőiben.

Míg Titulescu nem érkezik haza, nem kezdődnek meg a királyi kihallgatások

BUCURESTI-BUKAREST, június 1. A király abban a pillanatban, amikor Jorga lemondását kézhez vette, három táviratot menesztett Titulescu címére. Az egyiket Genfbe, a másikat Párizsba, harmadikat Montreuxba küldötte a kabinetiroda, minthogy nem tudták megállapítani, hogy Titulescu pillanatnyilag hol tartózkodik. A távirat, amelynek szövege: „A kormány lemondott, jöjjön Bukarestbe. Károly”. Montreuxban érte el a londoni követet, aki azonnal vonatra ült. Titulescu vagy pén- teken, vagy legközelebb szombaton érkezik Bukarestbe.

Míg Titulescu haza nem érkezik, a válság megoldására irányuló királyi audienciák nem kezdődnek meg és így addig tág tere nyílik a kombinációknak.

Politikai körökben nagy feltűnést kelt, hogy Jorga tegnapi nyilatkozatában nyíltan kijelentette, hogy a kormánynak erős pártra van szüksége. Ez ellentétben áll a Jorga-Argetoianu-kormány eddigi teóriájával és „mea culpa”-ként hat Jorgától.

Nem volt egy gesztusa sem a kormánynak, amely egy jótányit is könnyített volna a lakosság életén. Kaptunk kisebbségi alminisztert hatáskör nélkül, erdélyi minisztert és beszarabiai minisztert, akik pusztá diszként ültek a miniszteri bársonyszékben, szigorú adóprést, fejetetejére állított pénzügyi rendelkezéseket, kompenzációs pénztárt, amely a befizetett milliókat egyszerűen eladminisztrálta, néhány kiadós panamistát minden egyebet, ami az utolsó számszámolat is kiűtötte a gondokkal küzdő emberek kezéből. Még az időt is felforgatta a kormány lázas tenniakadásában, délutánt csinált az estéből és hajnalat az ebédidőből.

Mindennek a rettenetes összevisszaságának a szülőapja és tragikomikus hőse Jorga volt, aki tüneményes rövid idő alatt elvesztette mindazt a népszerűségét, amit hat évtized alatt keserves igyekezettel gyűjtött össze. Miniszterelnökségének első napjától összeporított minden- kivel, felette egész tekintélyét és vicclapok figurájává sülyedt. Mint az ország miniszterelnöke csufosan kibukott a rektori székéből, az akadémiai elnökválasztáson kisebbségben maradt, halálisan összeveszett legjobb barátival, a tanítókkal, a tanárokkal és az egyetemi tanárokkal. Legjobb barátja és évtizedeken keresztül pártjának alvezére, a tanítók egyesületének elnöke tekintélyét hagyta, a tartalékos tisztek megesküdték, hogy levágják a szakállát, egyáltalában elpártolt tőle minden és mindenki, legvégül a király bizalma is.

A lapok hangsúlyozzák, hogy egy a miniszterelnök kijelentései, mint az uralkodó beszéde, arra enged következtetni, hogy csak alkotmányos módon képzelhető el a válság megoldása és diktatórikus rendszerről szó sem lehet. A király több ízben nyomatékosan hangsúlyozta, hogy ő alkotmányos uralkodó.

A sajtó szerint a király elsősorban Titulescu véleményét fogja kérni a helyzetről, de kétségtelen, hogy arra is kérni fogja, fogadja el a krízis megoldására a királyi megbízatást. Kérdés azonban, hogy Titulescu hajlandó lesz-e erre a mult tapasztalatai után. Általános vélemény szerint a következő megoldások jöhetnek szóba:

1. Nemzeti kormány, az összes pártok részvételével. Bár a multban ismételtlen meghiusult az erre irányuló törekvés, a király és Titulescu elsősorban ismét ezt, a nemzet összes vezetőpolitikusaikat magában foglaló kabinetet szeretnék megalakítani.
2. Ha nem sikerül ez a megoldás, akkor egy választási kormány megalakítására kerülne sor, amelynek feladata kizárólag a választások levezetésére szorítkozna. Az így megválasztott parlament többségéből alakulna azután ki az alkotmányos kormány. Nagy kérdés azonban, hogy Titulescu elvállalná-e egy ilyen választási kabinet vezetését, tekintettel nagyfotosságú külpolitikai teendőire is, a küszöbön álló nagy nemzetközi konferenciákra, nincs kizárva, hogy mást fog ajánlani az uralkodónak erre a misszióra.
3. Duca és pártja a jelen időpontban ugyalszik nem akarnak sem nemzeti kormányban, sem koncentrációban résztvenni, maguknak követelik a hafalmat.
4. A nemzeti parasztpárt hajlandó egyedül is vállalni a kormányzás felelősségét, de feltétlenül támogatná Titulescut, akármilyen kormányt is alakítana.
5. E pillanatban a legtöbb kilátása mégis egy választási kormánynak van, mert a tiszta választásokból kikerülő parlamenti többség kormánya iránt volna a legtöbb bizalma a külföldnek is.

Kellett neki ez a miniszterelnökség? Milyen szépen és köztisztelenen élő öregur lenne ő most, ha békét hagyott volna a politikának. Sütkezhetne a nagy tudós és a ki nem próbált államférfi dicsfényében, míg így egy lejátszott rossz grammofonlemez lett belőle, amelyet örökre sutba dobtak s amelynek reménye sem lehet arra többé, hogy újból grammofonra kerüljön. Hiba próbált szépsépfasztromot ragasztani megtépszótt presztízisére, hogy lemondott, mert nem akarta magára vállalni a tisztviselők fizetésének ötvenszázalékos redukálását, mindenki tudja, hogy ő az oka annak, hogy a fizetéseket tényleg redukálni kell.

Es kellett nekünk ez a miniszterelnökség? Egyéb bajunk talán már nem is volt, csak az, hogy Jorga mindenáron miniszterelnök akart lenni? Mit fog most vajjon csinálni akármelyik kormány, amely Jorgának a nyomdokába jut? Üres kasszák mellett és a szétzúzott gazdasági élet romjain kesereghet azon, honnan vegyen eszközöket a helyzet szanálására. Nem is sikerülhet egyetlen pártnak sem egyedül ez a feladat és ha a komoly koncentráció helyett pártkormányt, vagy Jorgához hasonló személyiséget kapunk, feltartóztathatatlannul megindulunk a lejton, ahonnan visszatérés nincsen többé.

Jorga szenzációs bucsuja Argetoianutól

„Igen öregek vagyunk, hogy együtt dolgozhassunk”

Bucuresti-Bukarest, június 1. A Lupta érdekes részleteket közöl a tegnapi minisztertanácsról és az azután történtekről.

A király beszéde arra mutatott, hogy azonnali konkrét megoldásokat vár és láthatóan elkedvetlenítette, hogy egyetlen javaslatot sem tudott a kormány a minisztertanács elé terjeszteni.

Jorga rendkívül ideges és haragos volt a tanácskozás alatt. Az ő eszméje volt a fizetések 50 százalékos redukciója. A minisztertanács minden határozathozatal nélkül ért véget.

A király csak annyit mondott, hogy a jövő héten újabb minisztertanács lesz. A tanácskozás végeztével azonban Jorgát arra kérte, hogy magánkihallgatásra maradjon vissza. A többi miniszter nem sejtett semmit. Néhányan várták Jorgát,

mások, így Argetoianu is, autójukba ültek és eltávoztak a királyi palotából.

Amikor egy félóra múlva Jorga kijött a király szobájából, így szólt Pangalhoz, a miniszterelnökség sajtóállamtikárjához:

— A kormány lemondott és az uralkodó elfogadta a lemondást.

Pangal: Ne tréfálgon, miniszterelnök ur!

Jorga:

Nincs kedvem tréfálni. Hozza el az autóból a botomat, mert már nem vagyok miniszterelnök és gyalog megyek haza.

Pangal kénytelen volt a sofförnek utasítást adni, hogy térjen vissza a miniszterelnökségre, Jorga pedig a palota előtt álló újságírókat informálva, gyalogosan hazasétált.

(Folytatása a 8. oldalon.)

Jámber Ferenc

US HÓ 1.
K
hogy ha az
egy a legne-
végezni. A
szólt, mire
lemondását,
ogadott, meg-
továbbvitel-
ulásáig.
talos kommu-
lemondását,
mint Jorga-
nyilatkozata.
teri
em a konver-
rvénytől nem
ndkettő égető
k volna támo-
sában szinben
lyzetet
aslataival fog
Rist kitűnő
ek az a nagy
multán hoz-
lig Románia-
szüksége.
az a tudat, —
rgetoianu —
attunk volna
történetesen
festette volna
les Rist pro-
kozott a kor-
feusa, Andrei
lentette, hogy
ndol sem a
nyserkölcsön-
zügyi abszur-
lescu
n
igy kormá-
sokan szkepe
missziójának
a liberális.
rt huzakodik
ól.
nem alakít
rik a legkü-
amára.
az Uj Kelet
be rendki-
lemondásáról
ny perc alatt
ranclia és
soknál
endele-
dit
n kormány ne
ncélos autók
t a Panhard-
Hotchkiss-
rendeléseket
autókra. Ez
már szállí-
sannel
észül
edonald hét-
mouthi üdö-
s előkészül
amelyen fel
A miniszter-
ágkereskede-
küvili fontos
Lapkádó Et.
Str. Barza L.
Telefón 8-76

Belpolitikai humoreszk

Vaida kijelenti, hogy ő nem kombinál, mert nem matematikus, de nem is költő

Hatieganu Emil dr. viszont Vaida kabinetre tippel. Amit a liberális mond és amit a nemzeti parasztpárti mond.

„Schon wieder ein Kormányválság“...

Cluj-Kolozsvár, június 1. (Az Uj Kelet tud.) „Schon wieder?“ — érdeklődött kedves humorral valaki, a kormányválságól szólva. A „schon wieder“ egészen okos kérdés, ha az ember arra a statisztikára gondol, mely kimutatja, hogy Romániának 1919 óta 144 minisztere volt és jónéhány kormánya, különböző átszervezésekben és változatokban. Most újra jön egy kormány, vagy kettő, újra jön tizenöt miniszter (vagy harminc...), de rövid idő múlva a barátom ismét megkérdezheti, hogy „schon wieder?“...

Nos, „schon wieder“ kormányválság van, Csakhogy a jelenlegi kormányválság sokban különbözik az eddigi kormányválságoktól. A román politika már rengeteg meglepetést hozott és mindig érdekességre lehetett elkészülni, de az ember azért mégis mindig sejtette, hogy mi is következni fog. De most... Leírom az alábbi hiteles történetet:

Ezt mondja a liberális...

Egy ismert zsidópárti politikus kedden este találkozik a liberális kormány egyik volt államtitkárával.

— Mit szól a válsághoz, kegyelmes ur? — kérdi a zsidópárti.

— Hát ez a kormánybukás előrelátható volt — felelte a liberális, — a szakértelem nélküli szakértőknek távoznok kellett.

— És mi lesz a kivezető út? — Nagyon egyszerű. A király hazahívja Titulescut, akit megbíz koncentráció alakításával. A koncentráció azonban fel fog borulni, azon, hogy a liberális párt nem lesz hajlandó együttműködni a többi pártokkal. És ekkor a király Ducát fogja megbízni kormányalakítással.

...és ezt mondja a nemzeti parasztpárti

A zsidópárti politikus, akinek szintén meg van az elképzelése a krízisről, megy tovább. Néhány száz méterrel odébb találkozik a nemzeti parasztpárt egyik volt alminiszterével.

— Jónapot, kegyelmes ur! Na, mit szól?

— Mit szóljak? — feleli a kegyelmes. — Ez a bukás előrelátható volt. A szakértelem nélküli szakértőknek távoznok kellett.

— És mi lesz a kivezető út? — Nagyon egyszerű. A király hazahívja Titulescut, akit megbíz koncentráció alakításával. A koncentráció azonban fel fog borulni, azon, hogy a nemzeti parasztpárt nem lesz hajlandó együttműködni a többi pártokkal. És ekkor a király Maniut fogja megbízni kormányalakítással.

Igy a liberális és így a nemzeti parasztpárti. És valószínűleg így a többiek. Körül kell tehát nézni ugynevezett belpolitikai körökben. Kolozsváron első efaíta körülnézés dr. Vaida Sándornál szokott megtörténni.

Vaida és az ő lieblingje

Most is megtörtént. A volt miniszterelnök az előszoba ajtajánál fogad.

— Á, nyilatkozat... De hiszen az Uj Keletnél van nekem egy lájbszurnalisztám...

— Nyilván Kasztner Rezsőre gondol, kegyelmes ur.

— Igen, A Kasztner. Mindig ő kér tőlem intervjút.

Friss töltésű paptamási „LITHYNIA“ gyógyvíz érkezett. Kapható mindenütt. Főlerakat: KLEIN SAMUEL, Cluj, Strada Baritiu 2. Telefon: 9-47.

Vaida hangos derűtségre fakad. — Na lám, már kombinálnak is! Hatalmasat út a vállamra: — Fiaim, csak kombináljatok! — kiáltja harsányan és az orrától szinte leesik a cvikker.

Ezzel az „intervju“ véget ér. — Sajnos, van nálam egy ember, akitvel üzletileg tárgyalok — mondja Vaida és szívélyesen üdvözlözi az Uj Kelet szerkesztőségét. C'est Vaida.

A lépcsőházban dr. Hatiegan Emil volt miniszter joviális alakja kuszák felfelé. Nyilván rá is szükség van az „üzleti“ tárgyalásoknál.

— Ki van Vaidánál? — kérdi. — Várják már a kegyelmes urat — mondom —, fontos üzleti tárgyalások folynak...

Bátorodom azért Hatiegan Emil vizsztatartani az „üzleti“ tárgyalásokról.

— En Vaida kombinációra gondolok — mondja a volt munkaügyi miniszter —, de zavaros nagyon a helyzet. A jelenlegi parlamenttel nem lehet koncentrációt csinálni. Csak ugy lehetséges, ha egy független kormány levezti a választásokat, de igazán szabad választásokat és az új parlament pártjai csináljanak koncentrációt. Ma egy párt sem vállalhatja a felelősséget a mai helyzetben. Szükség van az összefogásra... De mondom, a legnagyobb valószínűség: Vaida-kormány...

Es már megy is a „valószínű“ miniszterelnök lakása felé.

Nagyon sok lenne a kombináció, ha végigmennék az összes politikai körökön. Aki nem ért a politikához, az ne menjen végig politikai körökön. Mert mit csinálnék most, ha Lapedatu egyszerűen kijelentené, hogy szó sem lehet Vaidáról? Ha az ember nem ért a politikához, akkor ügyebár jobb, ha humoreszket ír, Semhogy kombináljak!...

Vaida szavaival élve: Mi vagyok én? Matematikus?

Barzilay István

— Remélem azért ránk is kiterjeszti rokonszenvét, kegyelmes ur... Kasztner ugyanis szabadságon van. És azért mi is meg tudjuk írni, mert...

A többit elhallgattam. A nyelvemen volt pedig... hogy ahhoz azért nem kell különösebb szakértelem...

— No hát persze, annál is inkább, mert neki sem adnék intervjút. Mit lehet itt manapság nyilatkozni?

— En nem tudom, kegyelmes ur, mert én még sosem nyilatkoztam. De a különböző politikai kombinációk...

Vaida orrán ravaszul csillog a cvikker és az összes bajusz alól kinevet a fogsora.

Vaida, a matematika és a kombináció...

— Hát mit gondol, mi vagyok én? Vagyok orvos, vagyok földbírtokos, voltam miniszterelnök, voltam belügyminiszter, de matematikus... Kombinálni? Kombinálhatnak a költők is, de mikor írtam én verseket? Ó, az nagyon régen volt... Csak kombináljanak maguk. En azon szoktam mulatni, amiket maguk összekombinálnak. Egészen érdekes dolgokat szoktak kombinálni.

— Szó van egy Vaida kombinációról is — jutok végre szóhoz.

A francia szociáldemokraták pártkongresszusa a baloldali kartell kormányalakítása mellett döntött

Párizs, június 1. A francia szociáldemokraták pártkongresszusa a baloldali kartell kormányalakítása mellett döntött. Ha a radikálszocialisták a minimális szocialista program megvalósításának utat

engednek, részt vesznek a kormánykoalícióban. A pártkongresszus a Herriot pártjával folytatandó tárgyalásokra háromtagu bizottságot küldött ki.

Ötvenéves a világ leghosszabb alagutja

Jules Favre, a tragikusorsu vállalkozó. Ácslegényből világhírű vállalkozó

Berlin, június 1. Ötven éve mult június elsején, hogy a technika eddig felülmúlhatatlan mesterművének, a Gotthard-alaguton végigrobogott az első vonat. A Gotthard-alagut a világ leghosszabb földalatti útja, 15 kilométer hosszú és 6 óra alatt tudja lebonolyítani azt a forgalmat, amire azelőtt majdnem egy hetet kellett igénybevenni. Az építő művészet felülmúlhatatlan remeke ez az alagut, Jules Favre, egy ácslegényből vállalkozóvá lett fiatal férfi hősi munkája. A hős maga azonban nem érthette meg harcainak és küzdelmeinek diadalát.

A fiatal iparost a párizs—lyoni vasútépítésnél ismerte meg az építkezési vállalat vezetősége. Favre ugyanis mint 20 éves fiatalember ennél a munkánál számos elháríthatatlannak látszó technikai akadályt hárított el, valósággal zsenialis műszaki ötletekkel. Jules Favre a legkomplikáltabb vasuti vonalakat konstruálta és hajtotta végre, csodálatos alagutakat épített és már vissza is akart vonulni, amikor 1871-ben kiirták a Gotthard-alagutra vonatkozó pályázatot. A pályázatra mindössze hét ajánlat érkezett be az egész világból. Ötöt a bizottság azonnal elutasított és a szűkebb pályázatra csak két jutott be. Nyertes Jules Favre lett, mert az egész építkezést saját felelősségére vállalta és 12 millió frankkal olcsóbb volt a többinél. Ezenkívül a munka helyes végrehajtása fedezetül nyolcmillió frankot helyezett letébe.

A Gotthard-vasut vezetősége 1872 aug. 7-én szerződést kötött Favrevel. Ma sem tudják megérteni, hogyan bocsátkozhatott

Favre ilyen feltételekbe. Még természeti katasztrófákért is vállalta a felelősséget. Minden napért, amivel előbb elkészült, öt ezer frankot kötött ki magának, viszont ugyanennyit kellett naponta fizetnie, ha a kitűzött napon nem tudná a munkát befejezni. Ha a megállapodott idő után hat hónapig sem készülne el a munkával, akkor napi tízezer frankot köteles fizetni. És ha az alagut egy évvel a kikötött nyolc év után sem lenne kész, akkor a nyolcmillió frank, amit Jules Favre óvadékként letett, teljesen elvész.

Favre bizott a közben erősen megjavult furótechnikában, erősen hitt abban, hogy a régi robbanóanyagok helyett a dinamit siettetni fogja a munkát. Mindenben csatlakozott. Egyedül a Németországból hozott Koppe nevű földmérőben nem csalatkozott. Koppe a legnagyobb hóviharban is éjjeleken át dolgozott sátrában és eltört lábával is megmászta a sziklákat, csak hogy méréseivel idejében elkészüljön. Amikor nyolc év után a hegy közepén a két oldalról megkezdett furómunkások találkoztak, kiderült, hogy Koppe mérnök centiméternyi pontossággal dolgozta ki a 14 ezer 998 méteres hosszúságú alagut munkálatait. Az eredeti tervtől mindössze öt centiméter magasságban tért el a munka a tervtől.

1873 október 24-én kezdte meg Favre az alagut munkálatait, de az év végén csak 19 méter hosszúságban tudott előbbre jutni. A furógépek ugyanis felmondták a szolgálatot, a munkások, akik tízenkét órás szakaszokban dolgoztak, összeestek, úgy, hogy napi hármás szakaszokat kel-

„STELLA“ kekmefestő és vegytisztító
Cluj—Kolozsvár, Str. Londrei
(volt Hosszu-u.) 21.

Fest mindenféle gyapju, selyem és pamut ruhákat, bármilyen megadott színre. Ugy-szintén sötétzínű ruhát is átfest bármilyen világos színre. A festést a leg-újabb németországi Indanthren eljárással végzi, amely garantáltan mosható, szapulható és színtartó. Araink a leg-olcsóbbak! Munkánk a legjobb! Erről könnyen meggyőződhet!

Szíves pártfogást kér STEINER J.

—————

lett bevezetni. Óriási víztömegek a munkásokat elpusztítással fenyegették. Amikor végül a vizet kipumpolták hatvan-négy méter magasságban és 40 méter szélességben agyagrétegre bukkantak. A hegy nyomása egvre előrehajtotta az agyagot, amely immár az alagut végleges bedugulását veszélyeztette. Két évig tartott, amíg ezt a veszedelmet sikerült elhárítani.

Minél mélyebben hatoltak a hegy bel-sejébe, annál forróbb levegő vette körül a munkásokat. A maximális temperatura 38.4 fok volt. Ebben a víz és dinamit páráktól telített levegőben sem ember, sem állat nem dolgozhatott. A munkások tömegesen betegedtek meg, az ugynevezett runelbetegségben. Amikor visszajöttek, élő halottak voltak: mintha teljesen elve szitették volna öntudatukat. A Göschenben lévő dinamitraktár pedig ötször repült a levegőbe. Favre új furógépeket próbált ki, mindig sikertelenül. 280 külön-böző furógépet alkalmaztak a hatalmas alagut munkálatainál.

Favre azonban nem engedte magát elkedvetleníteni, új furógépek konstruált és éjjel-nappal ott volt az alagutban és egyre bátorította munkásait.

— Fiuk, meglássátok, ezt az átkozott Gotthardot le fogjuk győzni!

A Gotthard legyőzése valóban sikerült is neki, de nem tudott megküzdéni az intrikákkal, amelyeket állandóan szőttek körülötte. 1878 július 19-én barátjával: Stockalper mérnökkel beutazott az alagutba. Alaposan megvizsgált mindent és tréfálódzott vendégein, akik nem bírták a dinamitszagot. Amikor visszatért, fájdalomkról panaszkodott.

Még nem jött ki az alagutból, amikor átadta a lámpáját barátjának.

— Kedves Stockalper, fogja csak a lámpámat. Azonnal maga után jöve.

A mérnök nem akart nélküle távozni, Favre azonban bátorította, mire egyedül elindult. Mintegy öt percig maradt hátra. Barátja rosszat sejtett és visszament. Favre el volt terülve egy szikla mellett, feje mellére ejtve. Halott volt.

1880. február 28-án végre a két ellentétes oldal furómunkálatait be lehetett fejezni és három nappal később már az első keskenyvágványú üzemi vonat áthaladhatott a hatalmas alaguton. Ma az elektrifikált Gotthard gyorsvonatok nyolcvan kilométeres tempóban rohannak a tragikus sorsu férfi alagutján.

Ismét kapható:

Ganz Ábrahámné

Róser
szakácskönyve

Leszállított ára:
Lei 180

Kapható az UJ KELET könyvosztályában, a pénz előzetes beküldésével, vagy utánvételt

Vessetek vége

Halál
őrség

„A pokol sz
vesztették

Chisineu-Kisenev, ju Kelet tudósítójától.) egy idő óta valóságos folytatnak a hatóságok szervezetek és főleg az tok ellen, amelyekre akarják sütni a kompgét. Minthogy a legszázás sem tudhat erre tkokat produkálni, a bmozó hatóságok a legvzásokkal igyekeznek cionistáktól szájukizes vallomást kiperéselni. zációs apparátus működésében és ennek a feállomást már halalos Samson Braunstein, a ale Cion vezérének sz Dr. Manfred Reiffe viselő a következőkbe son Braunstein marti történetét:

Vallomásra tottakat

Május 9-én Tarnov tőzatták Vasile Rata Barbár torturákkal k belőle, hogy megneve bizonyos Nadolin nev bert nevezett meg. Őt és belőle is embertele szakolták ki, hogy t „büntársairól“. Hogy a további szenvedése netzi egyént említett Samson Braunsteint, zérét is. Braunsteint zették a csendőrpára egy kapitány hallgatás azonban eredmén miután a cionista ve kapcsolat nem volt a galommal és így mo hatóságok számára. hogysem tudtak bele őrség emberei. Hogy nak belőle valamelyé a kapitány átadta B nesti őrség parancs Baba jedinetzi kapla csendőrnök, az egész hedt kinzómesterek tány ur személyes láttak hozzá az inkv

„Simon Braunstei lentés — május 14-6 órától este nyolcig „megdolgozás“ alatt a következő sziszté ták végre:

Három csendő a ber mellére állott dolgoztak rajta, d dör meztelen talp mindaddig, amig az izmokról, amig takzani az á

Ezután agyagból é gyülekét raktak a ban vérző talpakra ecettel megtöltött d hogy lemossa róluk arról is gondoskodt ne tudjon hangos k nyü fájdalomainak mészölték be a sz szor az ujjaira ver hoz kapott.

Braunste házi orv

Még ugyanazon é ménytelenre fordul pota, úgy hogy a d

Vessetek véget a beszarábiai kinzásoknak!

Halálra kinezta a beszarábiai csendőrség a Poale Cion vezérét

Kommunizmussal vádolták Samson Braunsteint és addig ütötték-verték, hogy „beismerő” vallomást tegyen, amíg belepusztult szőrnyű fajdalmaiba

A pokol szakadt a földre, vagy a rend és a törvény őrzői vesztették eszküket? — írja az Unser Zeit

Chisineu-Kisenev, június 1. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Beszarábiában egy idő óta valóságos irtóhadjáratot folytatnak a hatóságok egyes cionista szervezetek és főleg az ifjúsági csoportok ellen, amelyekre mindenáron rá akarják sütni a kommunizmus bélyegét. Minthogy a legszorgosabb nyomozás sem tudhat erre tárgyi bizonyítékokat produkálni, a beszarábiai nyomozó hatóságok a legválogatottabb kinzásokkal igyekeznek az őrizetbe vett vádlottaktól szájukizeszerinti beismerő vallomást kinyírni. Valóságos inkvizíciós apparátus működik ma Beszarábiában és ennek a felháborító emberkezeltetésnek már halálos áldozata is van. Samson Braunstein, a beszarábiai Poale Cion vezérének személyében.

Dr. Manfred Reiffer parlamenti képviselő a következőkben adja elő Samson Braunstein martiriumának hiteles történetét:

Vallomásra bírják a gyanúsítottakat

Május 9-én Tarnova faluban letartóztatták Vasile Rata nevű parasztot. Barbár torturákkal kényszerítették ki belőle, hogy megnevezze társait. Egy bizonyos Nadolin nevű jedinetzi embert nevezett meg. Őt is letartóztatták és belőle is embertelen kinzásokkal erőszakolták ki, hogy tegyen vallomást „társairól”. Hogy megszabaduljon a további szenvedésektől néhány jedinetzi egyént említett meg és köztük Samson Braunsteint, a Poale Cion vezérét is. Braunsteint nyomban elővették a csendőrpáncsnokságra, ahol egy kapitány hallgatta ki. A kihallgatás azonban eredménytelenül végződött miután a cionista vezérnek semmilyen kapcsolata nem volt a kommunista mozgalommal és így mondanivalója sem a hatóságok számára. Ebbe azonban sehogysem tudtak belenyugodni a csendőrség emberei. Hogy mégis kisajtolják belőle valamelyes „pozitívumot”, a kapitány átadta Braunsteint a gordónesti őrség parancsnoknak, továbbá Daba jedinetzi káplárnak és még két csendőrnök, az egész vármegyében hírhedt kinzómestereknek, akik a kapitány ur személyes irányítása mellett láttak hozzá az inkvizíciós torturákhoz.

„Simon Braunstein” — így szól a jeleírés — május 14-én, vasárnap déli 1 óráig este nyolcig megszakitás nélkül „megdolgozás” alatt állott. A munkát a következő szisztema szerint hajtották végre:

Három csendőr a szerencsétlen ember mellére állott és szakadatlanul dölgöztak rajta, a negyedik csendőr meztelen talpát verte botjával mindaddig, amíg a bőr le nem vált az izmokról, amíg nem látták kikapuzani az áldozat vérének.

Ezután agyagból és sóból készült vegyületeket raktak a nyers husdarabokban vérző talpakra, majd lábait egy ecettel megtöltött dézsába áztatták be, hogy lemossa róla a sós agyagot. Am arról is gondoskodtak, hogy az áldozat ne tudjon hangos kifejezést adni szőrnyű fájdalmainak és rongyokkal gyömszözték be a száját és mindannyiszor az ujjaira vertek, amikor a szájához kapott.

Braunstein haldoklik, a kórházi orvos majdnem elájul

Még ugyanazon éjszaka folyamán reménytelenre fordult Braunstein állapota, úgy hogy a derék kapitány átlát-

ta a helyzetet azonnal orvos után mentesített, aki éjszaka 12 órától hajnali 4-ig paciense mellett virrasztott.

Közben Jedinetz városában az a hír terjedt el, hogy a zsidók delegációt mentesítettek a főügyészhez, aki utasítást adott a kapitánynak, hogy még szombatról vasárnapra virradó éjszaka a trincai kórházba szállítsa be autón Samson Braunsteint.

Amikor a kórházi orvos megpillantotta a szerencsétlen áldozatot, keresztet vetett mellére és csakhogy eszméletlenül nem esett össze. A jegyzőkönyv felvételénél a kapitány arra kérte az orvost, hogy a beteg diagnózisát fertőző betegségnek tüntesse fel, amelyet az orvos eleinte megtagadott.

Végül azonban engedett a kapitány erőszakos nyomásának.

Órákig feküdt a trincai kórházban Samson Braunstein, letépett füffel, a

mely a csendőrkapitány művét dicséri. Karjain súlyos sebek piroslottak, kezzein pedig kék foltok jelezték a vér aláfutást és egymásután hulltak le a körmei. Lábai teljesen deformálódtak és törzsüktől kezdve egészen a körmökig bütykös karóknak látszanak. Lábujaiban a körmei teljesen eltűntek, az alsó lábszár pedig tiszta vér és huscafát volt.

A kórházban még egy vallomást próbáltak belőle kiszedni, ez azonban már nem sikerült, a szerencsétlen Braunstein kiszervenedett.

Eddig szól a jelentés.

A kisenevi „Unser Zeit” című jiddis napilap elkeseredett vezércikkében többek között a következőket írja a beszarábiai torturákról:

„A pokol szakadt a földre”

„Ribono sel olam, hova jutottunk! Ártatlan emberek kezeit és lábait kö-

tözik egymásra, hogy valóságos huslabdákká váljanak és kerekékként gurítsák őket az embertelen kinzások közepette. A pokol szakadt a földre, vagy pedig a törvény és a rend őrzői vesztették eszküket, hogy feladatukat az állati vérengzések megtűrésében látszák. Ahelyett, hogy azokat kötöznek meg, akik valóban veszélyeztetik a fennálló rendet, ártatlan embereket, zsidó közéleti személyiségeket, akik semmitsem vétettek, kineznek mártírhálóra, mert zsidó nevet viselnek.

A világ közvéleményéhez és a civilizált emberiséghez, a becsületes román intelligenciához és a román politikai pártok lelkiismeretéhez kiált fel a mi haragunk és keserűségünk.

Braunstein esete nem egyedül álló jelenség. Az utóbbi hetekben sok zsidót kineztek csaknem halálra. Miként a kormány, mi is azt akarjuk, hogy béke és rend uralkodjék Beszarábiában. Ha azonban a hatóságok anarchisztikus metódusokat üznek, önmagától mérgeződik meg az ifjúság lelke. Hangsúlyozzuk, hogy az államnak jogában van fellépni azok ellen, akik támadják a fennálló államrendet. Ehhez azonban más eszközök is vannak, mint a barbár torturák és az inkvizíciós kinzások, ártatlan emberek ellen. Az emberiség és a magasabb államrendek nevében fordulunk vérző szívünkkel és fájdalommal elfuló hangunkkal mindekihez a kiáltással:

Vessetek véget a beszarábiai kinzószisitemáknak!”

Ujból szerencsétlenség ért két, romániai kikötőkből elindult hajót

A Marianno görög hajó elégett, az Antonios zátonyra futott

Bucuresti/Bukarest, június 1. (Az Uj Kelet tud.) A konstancai kikötőből újra két hajó szerencsétlenségről érkezett jelentés és a Marianno görög teherszállító hajó május 29-én indult el Galacból, tekintélyes farakománnyal. A hajó az olaszországi Itakába indult. A Boszporus szoro-

son áthaladva, a hajót a Márvány-tengeren szerencsétlenség érte. Rövidzárlat következtében a farakományt tűz borította el. A vészjelekre egy görög hajó sietett a veszélyeztetett hajó segítségére és a szerencsétlen sikertelenül megmentenie.

Egy másik görög hajót is szerencsétlenség ért az Egei tengeren. Az Antonios hajó a Nália foknál zátonyra futott, melynek következtében a hajót víz borította el. A szerencsétlenség következtében két matróz életét veszítette.

Európa döntő politikai fordulatok előtt áll...

Amerika is egy világgazdasági konferencia összehívását kívánja

Amerika nem képviselteti magát a lausannei konferencián, de adósállamától elvárja, hogy fizessenek. Angliában nyugtalanok a világgazdasági válság kimélyülése miatt

A német belpolitikai változás miatt elhalasztják a lausannei konferenciát?

Washington, június 1. Hoover elnök kihallgatáson fogadta Stimson és Mills amerikai pénzügyi államtitkár. A megbeszélések után utasítás ment Londonba Mellon amerikai nagykövethoz, melyben tudatták, hogy közölje az angol kormánnyal, hogy amerikai hivatalos részről is helyeslik az Anglia által kezdeményezett világgazdasági konferencia összehívását.

Az értekezlet kizárólag világgazdasági kérdésekkel foglalkoznék.

Hoover a délután folyamán megjelent a szenátus ülésén, személyesen nyilatkozott az adózás kérdéseiről és nagyvonalú szánalmat fejezett ki a költségvetési egyensúly helyreállítására, a dollárstabilizá-

ció és a munkanélküliségi kérdés.

Első eset, hogy az elnök nem az egész kongresszus, hanem csak a szenátus előtt ismertette elgondolásait a jövőről.

Ezzel kapcsolatban jelentik azt is, hogy Amerika nem fogja magát képviseltetni a lausannei konferencián. Az Egyesült Államok kormánya elvárja adósállamaitól, hogy fizessenek, tekintet nélkül arra, hogy adnak-e moratóriumot Németországnak, vagy sem.

Washingtonban hírek vannak arról, hogy a lausannei konferenciát a német politikában várható irányváltozás miatt esetleg elhalasztják. Az aggodalmat keltő hírt izgalommal fogadták.

Egyébként Londonban is aggodalommal látják a világgazdasági helyzet további

kiéleződését.

A válság egyre súlyosabb.

Általános a meggyőződés, hogy gyors nemzetközi összefogásnak kell jönnie, mert halogatás után esetleg hiábavaló lesz a segíteni akarás.

Eppen ezért az angol kormány minden lehető el fog követni abban az irányban, hogy a lausannei konferencia az állandóan összezsugorodó világkereskedelelem problémájával is foglalkozzék. Macdonald Lossiemouthból állandó telefon-összeköttetésben áll kormánya tagjaival.

Általános az a benyomás, hogy Európa döntő politikai fordulatok előtt áll és a németországi belpolitikai helyzet fordulata nem maradhat következmények nélkül a többi hatalom politikájára sem.

Beavatott helyről szerzett értesülések szerint az angol kormány a változott helyzet ellenére is mindent megtesz abban az irányban, hogy Lausanneban a konferencia június 16-án összeüljön. Politikai körökben nem titkolják, hogy az értekezlet esetleges kudarcra végzetes következményekkel járhat az egész világhelyzetre.

Kolozsi Sósfürdő megnyílt!

Kitűnő autóbusszösszeköttetés hétköznap naponta négyszer: 9, 1, 4 és fél 7 órákor,

oda-vissza 55 — le!

Vasárnap soronkívüli autóbusszok zöme! Indulás autóbussz megállótól, Főposta mögött.

Minden ortodox zsidó tudni fogja kötelességét

Weiss Gyula ur az alábbi cikket küldte be hozzánk közlés végett. Készséggel tesszük közzé a cikket, mivel a múlt hó 27-én megjelent cikke, amellyel kapcsolatban ez is iródott, tárgyilagosságával igen széles körök érdeklődését keltette fel.

A pótgabella, amely kicsiny 25 és 50 banis tételekből áll, ma az erdélyi és bánáti ortodox zsidóság, helyesebben ezen zsidóság szervezeteinek legfontosabb és legaktuálisabb kérdése. Erre vall azon erős visszhang is, melyet az Uj Kelet pénteki számában közzétett szerény cikkem keltett. Barátok és ellenfelek nagy száma, úgy helybeliek, mint az ország-rész legkülönbözőbb községeiből, vezető emberek és egyszerű hívek, igen különböző kérdésekkel kerestek fel. Még azok is, akik velem egyformán gondolkoznak, úgy ebben, mint más felekezeti politikai ügyekben, különböző dolgokat tettek szóvá.

Súlyt helyezek rá, hogy a kérdések fontosabbjaira nyilvánosan is válaszoljak. Kérem erre a célra az Uj Kelet nagy nyilvánosságát, mert fontos közérdekű ügyről lévén szó, amelynek az Uj Kelet mindenkori becsülete, nyílt zsidó fóruma, Nem jelent elfeledést, amikor mi, akik az Iroda cselekedeteit, vagy mulasztásait nyíltan bírálva tárgyává tettük, mérlegettük és könnyűen találtuk azokat, más részről azt támogatni kívánjuk. Senki közülünk sem akart magának hasznot, vagy előnyt. A zsidó intézmények csak áldozatot kérnek mindig mindenkitől és anyagi jutalmat nem nyújthatnak. Felekezetiünknek nincsenek dominiumai, sem alapjai, a mi intézményeink szűkölködők és szegények. Ha kritizálunk, mindig csakis az intézmény erősítése lebeg szemünk előtt, mint cél.

Ami hitközségünk szóbanlevő sérelmeit illeti, a Kolozsváron tartott választmányi üléssel kapcsolatban ezt egyszer és mindenkorra elsimítottunk kell tekintenünk. Weisz Albert főrabbi ur bölcse nyilatkozatával, melyet az Uj Kelet múlt hó 28-i számában olvastunk. Nincs helye a további meditációnak arról, hogy a gyűlésre való meghívás kellő formában történt-e vagy nem. A hivatkozott előkelő tanukat sem kérdezzük meg afelől, hogy megerősítik-e a nyilatkozat tartalmát. Az elnök ur állítása nem szorult tanukkal való megerősítésre és a nyilatkozat mindenre szatiszfakciót jelent hitközségünk számára és ezzel ezt a nem kellemes epizódot elfelejtjük és eldobjuk a tenger fenekére.

Fenn kell tartanom azon vallott nézetemet, hogy az elnökhelyettesnek megválasztása nem volt alapszabályszerű. Am nem mulasztatom el, hogy kifejezést adjak annak, amely nézetet sokan vallják velem együtt, hogy a választás szükséges volt. Háromszázan vettünk részt a déli kongresszuson. Erről a kongresszusról idevonatkozóan két tény kell megállapítanunk. Az egyik az, hogy a delegátusok, akik között jogászok és törvénytudók voltak, nyílt színen állapították meg, hogy egy második alelnök választása alapszabályellenes. A másik tény pedig az, hogy ugyanazok ajánlották, hogy a kongresszus igenis válasszon két alelnököt. Tehát világos, hogy azon felfogás jutott érvényre, hogy ha az alapszabály kötelező is, ami természetesen még sem mérveheti meg egy szervezet működését. Hogy az elnökhelyettesekre szükség van, erre mutat, hogy már a déli nagygyűlés ajánlott két alelnököt. Mulhatatlan azonban, hogy a legközelebbi kongresszus az alapszabályokat módosítsa, a nevezett állásokat kreaálja és így a választást utólag szabályszerűvé tegye.

Az Uj Kelet ugyancsak pénteki számában megjelent hivatalosnak tekintendő nyilatkozat állításával és kijelentésével javarésben azonosítom magam. Am nem tekinthető szerencsésnek a nevezett nyilatkozat következő kitétele: „Tudomásul kell venni mindenkinek, aki magát ortodoxnak vallja és mi senkit sem kényszerítünk, hogy annak vallja magát...“ Az erélyt szívesen látjuk és imponál is, amikor helyénvaló, de ne tessék senkit sem kitésekelni az ortodoxiából. Aki a 28 lej gabellát megfizeti, annak ortodox voltát nem lehet megtagadni azért, mert nem hajlandó további 50 banit is fizetni. Bizonyára nem fukarságból, vagy hűtlenségből tagadja ezt meg, hanem azért, mert nem találja helyesnek. Tehát meg kell győzni, erről van szó, de nem üdö érvekkel. A zsidó szív tele van

áldozatkészséggel. A zsidó szíven kopogni kell barátságosan és megnyílik, de nem szabad bottal ütni rá, mert megkeményedik.

Felfogásom szerint egyetlen hittestvérünk sem lesz olyan, aki nem hozza meg a pót-áldozatot, ha megmagyarázzák és megismertetik vele azon tényállást, hogy az ortodox szervezet léte és becsülete ezen fordul meg.

Remélem és hiszem, hogy nem lesz szükség további érvelésre és ismertetésre, hiszen tisztán áll ma ezen ügy minden érdeklődő előtt.

Majdnem három évtizede annak, midőn talmudista koromban megdicsőült

Reichenberg nagyszombati rabbim 5721 kíséretében egy pesti ortodox kongresszust néztem végig. A kongresszus egyik rabbi tagja nagyon megkötötte magát egy dologban, amely kinos és véget nem érő vitát provokált. Ugy látszott, hogy a gyűlés szégyenszemre szét fog menni minden eredmény nélkül. Ekkor felállott a pesti rabbi, megdicsőült Reich Koppel Imponáló alakja azt az érzést keltette, mintha proféta állna a gyülekezet előtt. Nem tartott beszédet, csak ennyit mondott: „Raboszáj, ez chilul hásem!“ Az emberek megdermedtek. Minden ellenzéki hang elült. Egy óra leforgása alatt elintézték a kongresszus összes programpontjait, amelyek számosak voltak.

Uraim, hogy Központi Irodánk koldulni járjon, eredménytelenül, ez is chilul hásem volna.

Tehát tudni fogja mindenki közülünk, hogy mi a teendője és mi a kötelessége a pótgabella-ügyben. Weiss Gyula

KÜZGAZDASÁG

Tovább tart a dollárpánik

Párizs, június 1. A dollárpánik tovább tart. A Guaranties Trust párizsi fiókja az egyetlen pénzintézet, amely amerikai hivatalos megbízásból még vásárol dollárt. Ezzel azt akarják elérni, hogy az amerikai valuta ne sü-

lyedjen az aranykiviteli pont alá.

Londonban már senkisésem vesz nagyobb mennyiségű dollárt. Az érkező dollárokat nyomban eladják Párizsban, a Guaranties Trustnek s a francia frankot is angol fontra váltják be.

Amerikában egymilliárd dolláros garancia-alapot teremtenek a Federal Reserve bankjai betéteinek teljes összegű biztosítására

Egyre nagyobb arányokat ölt Amerikában a betétek kiszivárgása

London, június 1. Az amerikai képviselőház javaslatot fogadott el, amely szerint a kormány egy milliárd dolláros garancia-alapot teremt a Federal Reserve rendszerhez tartozó pénzintézetek betéteinek teljes összegű biztosítására. A létesítendő alap felét az elmúlt évben megszervezett Reconstruction Finance Corp. jegyezné, míg a másik felét a kormány, a Federal Re-

serve bankok és a rendszerhez tartozó pénzintézetek vállalják át.

A javaslat közeljövőben a szenátus elé kerül. Elfogadása esetén meg fogja szilárdítani a bizalmat a Federal Reserve rendszerhez tartozó bankok iránt és véget fog vetni a betétek kiszivárgásának, amely különösen vidéken egyre nagyobb arányokat ölt.

Lezajlott a nagyváradi Kishitelbank és Takarékpénztár évi közgyűlése

Oradea-Nagyvárad, június 1. (Az Uj Kelet tud.) Május 23-án zajlott le Nagyváradon a Kishitelbank évi közgyűlése. A zsidó összetartás és a nemes emberbaráti munka megnyilatkozása volt ez a közgyűlés. A bank igazgatósága és felügyelő bizottsága teljesen díjtalanul és haszonrészesedés nélkül, nagy gondalal vezette az intézet ügyeit és munkájával nagy mértékben volt segítségére a nagyváradi zsidó kisegisztenciáknak. A közgyűlés, Bor gida József bankigazgató megnyitó beszédevel vette kezdetét, majd Bleier Adolf ügyvezető igazgató terjesztette elő évi jelentését, amelyben a bank szilárd helyzetéről és erős strukturájáról számolt be.

A szabad betétek összegét meghaladó készpénz fölött rendelkezik az intézet, úgy, hogy bármikor teljes összegű készpénzben fizetheti ki összes kötelezettségeit. A mérlegből kitűnik, hogy az adó-sok körülbelül öt és félmillióval tartoznak, a Foundation betétje pedig egymillió 800 ezer lej.

A felmentvény megadása után a részvényesek nevében Robitzek Béla, a nagyváradi husiparosok szövetségének elnöke szólalt fel és elismerését fejezte ki az igazgatóság és a felügyelő bizottság altruisztikus munkája fölött. Örömmel állapítja meg, hogy a néhány hétre felfüggesztett folyósítások újra megkezdődtek és ezt olyan időben tette meg a Kishitelbank, amikor a többi pénzintézetek teljesen elzárkóznak a legkisebb hitelek nyújtásától is.

Hasonló értelemben szólalt fel Weisz Sámuel is, majd az új igazgatóság és fel-

ügyelőbizottság megválasztására került a sor, amely Bleier igazgató javaslatára a következőképpen alakult meg: az igazgató bizottság tagjaivá Adler Jenőt, Bor gida Józsefet, dr. Bárdos Imrét, Bleier Adolfot, Deutsch Ignácot, Flegmann Ármint, Erdélyi Jenőt, Klein Adolfot, Kesztenbaum Miksát, Mandel Bélát, Nussbaum Sámuel, Schwartz Jakabot, Rosenfeld Istvánt, dr. Váradai Ödönt és Wasserstrom Sándort választották meg. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Dr. Lévai Béla, Kirsch Henrik, Leitner Zoltán, Schustek Adolf, Weisz Kálmán és Weinberger Fülöp.

EGYESÜLETI ÉLET

Ma a WIZO-bazár ügyében megbeszélés lesz a Salom klubban

Kolozsvár, június 1. A nagyszabású igéretes WIZO-bazár rendezőbizottsága ma, csütörtökön délután öt órakor a Salom-klubban újabb megbeszélést tart, melyre a WIZO vezetősége a hölgyek mellettnél nagyobb számban való megjelenését feltétlenül elvárja. Kéri a sátorvezetésre kijelölt hölgyeket, hogy a jelentések megtevése végett feltétlenül jelen lenni szíveskedjenek a megbeszélésen. Az előrehaladott időre való tekintettel a kolozsvári WIZO vezetősége ezúton is felkéri a WIZO vidéki szervezeteit, hogy a kiállítandó tárgyakat Léb Jenőné, Calea Victoriei 99. címre már most elküldeni szíveskedjenek.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nagyváradi végrehajtóbizottságának nagy jelentőségű ülése. Nagyváradról jelentik: Nagyjelentőségű ülést tartott az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nagyváradi helyi csoportjának végrehajtóbizottsága, május hó 26-án, amelyet szokatlan érdekesség kísér. Ezen gyűlés folytatása annak a szisztematikus reorganizáció munkájának, amelyet a nagyváradi helyi csoport még február havában maga elé kitűzött. Különös értéket ad ennek a munkának az a tény, hogy a helyi csoportban sikerült a vezetőségnek, minden személyi ellentétet kiküszöbölni és régi cionista egyetemes vezetést megteremtteni. A végrehajtóbizottság által kiküldött öttagú jelölőbizottság előterjesztése értelmében egyhangúlag megválasztottak: Keren Hajeszdó elnök, dr. Bárdos Imre. Palesztina bizottság elnökeként Nussbaum Sámuel, Executive, illetve a közös végrehajtóbizottság elnöke nek klall cionisták részéről dr. Váradai Ödön. A Mizrahi részéről Wasserstrom Sándor. Palesztina-bizottság tagjai: Kesztenbaum Miksa és dr. Löv Béla. Hivatalból tagjai a palesztina bizottságnak a Mizrahi és klall csoportok főtítkárai. Palesztina bizottsági főtítka Blum Zsigmond. A Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportjának végrehajtóbizottsága ezúton közli, hogy minden kíváncsolni szándékozó felvilágosításért forduljon a Palesztina-bizottsághoz Nagypiac-tér 11. szám, ahol a kíváncsolási szándék írásban előterjesztendő.

Kirándulás a Gyilkos-tóhoz. A Magánalkalmazotti Federáció kiránduló-csoportja június 8-9-én kétnapos autókirándulást rendez a vadregényes és kies fekvésű Gyilkos-tóhoz. Részvételi díj személyenként oda és vissza 190 lej. Jelentkezni lehet egész nap Izrael szücsületben (Calea Victoriei 2.), vagy délután 4 órától a Federáció irodájában (Építőmunkás-Otthon, Str. Vári 7.) Vendégeket minél nagyobb számban szívesen lát a rendezőség. Jelentkezések hétfő este 9 óráig. Vezető Major Ilonka.

Az osztrák nemzetgyűlés ülését félbe kellett szakítani a szociáldemokraták és a Heimwehr-képviselők összeütközése miatt

Bécs, június 1. Az osztrák nemzeti tanács ülését félbe kellett szakítani a szociáldemokraták és a Heimatblokk tagjainak összeütközése miatt. Szociáldemokrata részről Jakontschik miéniszter állampolgársági kérdést feszegették, mire a Heimatblokk tagjai fenyegetően vonultak a közepre s tetlegességre készültek a szociáldemokraták ellen. Erre az elnök az ülést felfüggesztette. A szünetben a teremszolgák a tintatartókat, lámpaernyőket s egyéb tárgyakat nagy gyorsasággal kiszállították a teremből, hogy az esetleges verekezésben azokat a küzdő felek ne használhassák. Erre nem került sor. Az ellenfelek megelégedtek egymás kölcsönös szidalmazásával.

A Zsid

Cluj-Kolozsvár, jun Erdélyrészi Tartomány lemondásával helyzet következtében bocsátotta ki: „A Zsidó Párt Er Vezetősége felhívja lvi tagozatait, hogy

Von Papen centri biz

A deznált k csak a vá

Berlin, június 1. dásával beállott né első fázisa lezárul csaltak. Hindenburg politikai meggond egyelőre nem nyul eszközökhöz, hogy jét Hitlerista kezél

Ennek ellenére a kus, aki az új korn megbízást kapott, tüzeiben nem jár ideológiától. S ha iránti tevékenysége mányos keretek ennek nem annyira kább azok az erővis lye a legkevésbébb metországban egy mány életrhivásán

A deznált min von Papennek hívja likus centrumpart ja, aki a kormány Hindenburg felszó elfogadta.

Papen most ötte fáliai származásu, tiszt volt s a vezér világháboru előtt katonai attasé. 192 tartománygyűlésné met tanulmányi és adóbizottságnak, v és főreiszvényese berlini lapnak, mel vatalos organuma.

Az a körülmény ügyminiszterre Sc akarja megnyerni a bizonyítéka, hog mely Papen dezná detét Németország szerepü, állítólag r

Dr. KULCS.

Bevez individual p

Tartalmi kivon lélekismerete. — irányította egysé fogyasztókossága. — létrejöttének tény kosság-érzés komp lysiség fejlődésven jellem. — A tehe hibák. — Idegessé zülles és bűnözés. — ómája. — A kuty idegesség gyógyítá Függelék: Az i története.

Ára 98 Lej. UJ KELET k

Kezdők részére:

100 úiságcikk alapján románul

a legalkalmasabb arra, hogy a nyelvet játsszi könnyűséggel, szórakozva, minden eddigi rendszertől eltérő metódussal elsajátítsa a román nyelvet. E munka egyszeri átolvasása révén bárki megtanulhat helyesen románul írni, olvasni, elsajátítja az államnyelv szellemét, fordulatait, nyelvtani szerkezetét, gyakorlati szókincse pedig arra képesít, hogy a legszükségesebb mindennapi beszélgetésben helytállni tudjon.

Eddigi árát mélyen leszállítottuk,

most csak 150 lej az UJ KELET könyvosztályában

A Zsidó Párt felhívása megyei és helyi szervezeteihez!

Cluj-Kolozsvár, június 1. A Zsidó Párt Erdélyrészi Tartományi Vezetősége a kormány lemondásával előállott politikai helyzet következtében az alábbi felhívást bocsátotta ki:
„A Zsidó Párt Erdélyrészi Tartományi Vezetősége felhívja összes megyei és helyi tagozatait, hogy álljanak készen és

várják a Párt Tartományi vezetőségének, — amely a politikai helyzetre való tekintettel állandó permanenciában van —, utasításait.
A legközelebbi jövőben szükség lehet arra, hogy a Párt újból seregszemlét tartson sorai fölött és ezért a rendelkezésre álló időt használja fel minden megyei- és

helyicsoport a Párt kereteinek kiegészítésére és a Párt egységének és fegyelmességének kidomborítására. A Tartományi Vezetőség esetről-esetre ellátja tagozatait megfelelő utasításokkal.
A Zsidó Párt Erdélyrészi tartományi Vezetősége.“

Von Papen személyében jobboldali centrupárti képviselő nyert megbízatást az új német kormány megalakítására

A deznált kancellár állítólag nemzeti koncentrációt akar létrehozni. Papen kormánya csak a választások levezetésére alakul? A centrupárt kitart Brüning mellett. A náciak nincsenek megaláztatva

Berlin, június 1. A Brüning lemondásával beállott német kormányválság első fázisa lezárult. A jóslatok nem csalak. Hindenburg elnök, nyilván külpolitikai megfontolások miatt, még egyelőre nem nyult ahhoz a merész eszközökhöz, hogy a kormány gyeplőjét Hitlerista kezekre játssza át.

Ennek ellenére azonban az a politikus, aki az új kormány megalakítására megbízatást kapott, multjában és célkitűzéseiben nem jár messze a hitlerista ideológiától. S ha kormányalakítás iránti tevékenysége ezideig még alkotmányos keretek között mozog is, — ennek nem annyira hajlamai, mint inkább azok az erőviszonyok az okai, melyek a legkevésbé sem kedveznek Németországban egy diktatórikus kormány életrehívásának.

A deznált miniszterelnököt Franz von Papennek hívják, képviselő, a katolikus centrupárt jobbszárnyának tagja, aki a kormányalakítási megbízást Hindenburg felszólítása után azonnal elfogadta.

Papen multja

Papen most ötvenhárom éves, Westfaliai származású, a háboru alatt lovas tiszti volt s a vezérkarhoz tartozott. A világháboru előtt Washingtonban volt katonai attasé. 1921 óta tagja a porosz tartománygyűlésnek, tagja a francia-német tanulmányi és gazdasági tanácsadóbizottságnak, valamint főirányítója és főrevezényese a „Germania“ című berlini lapnak, mely a centrupárt hivatalos orgánuma.

Nemzeti koncentráció?

Az a körülmény, hogy Papen hadügyminiszterre Schleicher tábornokot akarja megnyerni kabinetjébe, annak a bizonyítéka, hogy az új rezsimet, a mely Papen deználásával veszi kezdetét Németországban, ez a titokzatos szerepű, állítólag nagyon tehetséges tá-

bornok keze hívta életre. Politikai körök véleménye szerint az új kormány külügyminisztere valószínűleg von Neurath londoni német nagykövet lesz. Belügyminiszternek Freiherr von Geil képviselőt, gazdasági miniszternek a Brüning kormányából nemrég távozott Warnbold professzort, munkaügyi miniszternek Goerdeler árdiktátort kombinálják. Joel, a Brüning kormány volt igazságügyminisztere, valamint Schützel, volt postaügyi miniszter előreláthatólag Papen kormányában is megmaradnak. Pénzügyminiszter valószínűleg Schmidt titkostonásos lesz.

Politikai körökben általában úgy vélik, hogy Papen megbízatása egy nemzeti koncentrációs kormány létrehozására irányul. Von Papen egyébként megkezdte tárgyalásait azokkal a közéleti személyiségekkel, akiket a kormányában való részvételre kizemelt s igyekezik őket rábírní arra, hogy vállalják a felajánlott tárcákat.

A centrupárt állásfoglalása

Az a körülmény, hogy Kaas prelátus a centrupárt elnöke kijelentette, hogy a párt továbbra is Brüninget tekintí vezérének, arra vall, hogy a centrupárt nem azonosítja magát von Papen célkitűzéseivel és kormányalakítóműködésével. Valószínűleg ezzel áll összefüggésben az a verzió is, mely szerint a deznált kancellár kilép a centrupártból, hogy pártszempontok ne kössék elhatárolásánál.

Egyébként a centrupárt birodalmi gyűlési frakciója ma délelőtt megkezdte a politikai helyzet megvitatását. A párt szerint von Papen megalakuló kormányát ideiglenesnek tekintik, amelynek feladata a választások levezetésére irányulna, amennyiben a jelenlegi parlamenttel ugyem tudna kormányozni.

Csak a kormány megalakulása után hívják össze a parlamentet

A szeniorok tanácsa tegnap Berlinben ülést tartott, amelyen elutasította a birodalmi gyűlés június 6-ikára történő összehívására vonatkozó javaslatot. A tanács felhatalmazta Loebé birodalmi gyűlési elnököt, hogy a birodalmi gyűlést abban az időpontban hívja össze, amikor az új birodalmi kormány már megalakult és ismertetni kívánja a törvényhozó testület előtt programját. Ha a válság elhúzódna, úgy a szeniorok tanácsa újra összeül, megvitatja a birodalmi tanács összehívásának időpontját.

A náciak tüntetnek

Ugy látszik, a hitleristák vermes reményeit még a kimondottan jobboldali színezetű deználás sem elégíti ki. Erre vall az a körülmény, hogy tegnap a rendőrségnek az elnöki palota előtt 1500 nemzeti szocialista tüntetőt kellett gummibotokkal szétkergetnie. Tüntetések voltak O-Moabitban s a belügy-

minisztérium palotája előtt is. A birodalmi elnöki palotához vonuló tengerészország utját is felvonuló nemzeti szocialisták keresztetkék. A rendőrség több nemzeti szocialistát őrizetbe vett.

A párizsi sajtó hangja

Az új német kormányalakítási akcióval kapcsolatban a „Le Journal“ annak a nézetének ad kifejezést, hogy Németország Brüning bukása követ-

Kommunista tüntetés volt a bajor országgyűlés megnyitásán

München, június 1. Az országgyűlés tegnap tartotta megnyitó ülést. Az egész háznak csak egyetlen képviselője hiányzott. Wohlmuth korelnök meg akarja nyitni az ülést, amikor a kommunisták tüntetést rendeztek és azt kiáltották: Mi kommunisták a világforradalomért küzdünk! Drissel kommunista képviselő az elnökválasztás előtt beszédet akart mondani, mire kétszeri rendreutasítás után megvonták tőle a szót. A bajor néppárt ezután Stang

Ne mosasson otthon,

mert egy kiló fehérnemű mosása csak

15

lejbe kerül. Terítőket és függönyöket rendkívül olcsón mos az

Erzsébet mosóda

CLUJ, Strada Aurel Vlaicu (volt Bánffy-u.) 3. szám.

kezében közelebb sodródik azokhoz a veszélyes amerikai és angol törekvésekhez, amelyeknek célja a pénz általános elértéktelenítése. Franciaországban általában az a meggyőződés, hogy a németországi rezsimváltás semmiesetre sem mozdítja elő a lausannei konferencia sikerét.

A „Temps“ vezércikkben foglalkozik a németországi helyzettel. A cikkirő attól tart, hogy a német politikai élet Brüning lemondásával szakadékhöz érkezett el, amelyen keresztül nehéz lesz hidat építeni. A lap hangoztatja, hogy Németországban Brüning távozásával megnyílt a kapu a kalandorok politikája számára.

képviselőt javasolta elnöknek. A ház Stang képviselőt 120 szavazattal elnöké választotta. A kommunisták nemmel szavaztak. Első alelnökké 93 szavazattal Schwede nemzeti szocialistát választották meg, 28 cédula üres volt, a többi szavazat kommunistákra esett. Auer szociáldemokratát második alelnökké választották, 125 szavazat közül 72-vel. A nemzeti szocialisták üres cédulát adtak le.

Ujabb sztratoszféra-repüléséről nyilatkozik Piccard professzor

Júniusban vagy júliusban száll fel és a léghajó gondolatját szikratáviró-készülékkel is felszerelik

Brüsszel, június 1. Piccard professzor sztratoszféra-repülésének második évfordulóján a belga távirati iroda munkatársa előtt nyilatkozott legközelebbi sztratoszféra-repüléséről. Elmondta, hogy az első sztratoszféra-repülésen végzett megfigyelések tudományos feldolgozása már sajtó alatt van és a munka rövidesen megjelenik. Miután ezt a munkát befejezte, minden figyelmét a második felszállás előkészítésének szenteli. Erre még júniusban vagy júliusban kerül sor, a légköri viszonyokhoz képest. A „F. N. R. S.“ jelzésű léggömbön száll fel Max Cosyns társaságában. A felszállás helyét még nem állapították meg véglegesen. Piccard professzor mindenekelőtt Zürichben, a dübendorfi repülőteret vizsgálja meg ebből a szempontból. Augsburgot még nem ejtette el véglegesen.

Piccard arra számít, hogy ez alkalommal felszállása nem lesz olyan hosszú időtartamu, mint két évvel ezelőtt, másrésztől nem is lesz egyéb célja, mint a kozmikus sugarak tanulmányozása. Az lesz továbbá rendeltetése, hogy az első felszállás alkalmával megkezdett bizonyos tudományos méréseket kiegészítsen. A léghajó gondolatját könnyű rövidhullámu szikratáviró készülékkel szerelik fel, amely mintegy

40—80 méter közötti hullámhosszon mintegy 50 watt teljesítménnyel tud majd rövid Morse-táviratokat kibocsájtani.

A szikratáviró készülék legfőbb célja hogy a kutatók leszállásának helyét jelezze, amennyiben a leszállásnak — mint első esetben — a hegyek között kellene megtörténnie.

Piccard professzor a beszélgetést tréfálkozva fejezte be:

— Nem tudok önnek randevut adni legközelebbi leszállásom helyén. Ami engem illet, nem tudom, hol fogok leszállani; ezt csak a hírlapírók tudják!

A palesztinai zsidó és arab narancsültetvényesek együttes akciót indítanak a palesztinai narancs vámmentesítése érdekében

Jeruzsálem, június 1. A palesztinai zsidó és arab narancsültetvényesek elhatározták, hogy együttes delegációt fognak kiküldeni az ottavai birodalmi konferenciára. A palesztinai delegáció arra fog törekedni a konferencián, hogy a palesztinai citrusz-termékeket, amelyek az új vámtörvényben külföldi árukként szerepelnek, vámmentesen engedjék be Nagybritanniába és a birodalom többi országába is.

Dr. KULCSÁR ISTVÁN:
Bevezetés az individuál pszichológiába

Tartalmi kivonata: Az ösemer lélekismerete. — Az egyén, mint célirányított egység. — A szervek fogyatékosága. — A „fiziológiás fogyatékoság“. — A fogyatékoság létrejöttének tényezői. — A fogyatékoság-érzés kompenzációja, a személyiség fejlődésvonala. — Az ideges jellem. — A tehetség. — Gyerekkori hibák. — Idegesség és elmebaj. — Elszármítás és bűnözés. — Szexualitás problémája. — A kutura. — Nevelés. — Az idegesség gyógyítása. — Önnevelés. — Függelék: Az individuálpszichológia története.

Ara 98 Lel. — Kapható az UJ KELET könyvesboltjában.

...ására került a javaslatára a meg: az igazgató Jenőt, Borner Imrét, Blöler Flegmann Ádolfot, Kesz-Bélát, Nussakabot, Rosenlönt és Wassermeg. A feltek: Dr. Lévaihtner Zoltán, mán és Wein-

ÉLELET
...ében meg-Salom

A nagyszabárendezésközött an öt órákor a eszélést tart, a hölgyek mi megjelenését sátorvezetésre lentések meg-lenni szives Az előrehala-

A kolozsvári is felkéri a hogy a kiállít-Calea Victo-kiküldeni szí-

ti Szövetség ságának nagy dról jelentik: tt az Erdélyi gygyváradí he- jttóbizottsága, okatlan érdek olytatása an- nízáló munká- nnyos csoport elé kitűzött. munkának az tban sikerült helyi ellenté- ista egységes rehajtott bizott- előlőbizottság egyhangulag eszod elnök- ina bizottság Executive, ottság elnöke dr. Váradi Wasserstrom tagjai: Kesz Béla. Hivatal ottságának a ötítikarai. Pa Blum Zsig- rettség helyi tsága ezuton plni szándé- on a Palesz ér 11. szám. írásban elő-

z. A Magán- aduló-csoport autókírándu- kies fekvésű személyen- elentkezni let- etben (Calea örától a Fen- kás-Othton, nél nagyobb zóság. Jelent vezető Major

gyűlés
tt szakl-
okraták
viselők
miatt

nemzeti ta- akítani szo- blokk tagjai- ciáldemokra- ter állampol- mire a Hei- vonultak a- ültek a szo- z elnök az- etben a te- lámpaernyő- yorsasággal- gy az esetle- zdo felek ne- rült sor. Az- ás kölcsönös

Palesztinai utinapló

V.

Végig a koloniákon

Vasárnap reggel, fájó szívvel bucsuztunk Telavivtól és Jeruzsálem felé indultunk, azzal a tervvel, hogy a közbeeső koloniákat meglátogatjuk. Első állomásunk a Jaffához mintegy félóra fekvő Mikwe Israel fiugzadasági iskola. Mondhatom, hogy szomorúsággal töltött el az, hogy mi mennyire nem ismerjük Palesztinát, így történhet meg az, hogy egy ilyen egyszerű mintagazdaságról alig hallottunk valamit, holott ez az iskola immár 60 éves és évtizedek óta uttorója a zsidó paraszt nevelésének. Mikor autónk a gyönyörű pámaallén az iskola épület elé tartott, egy lóháton ülő leány repült el mellettünk szilaj vágatásban. Fekete haja lobogott a széleken és rózsás napbarított arca mosolygva ragyogott felénk egy pillanatra. Az új zsidó leány, a munkás és bátor, a férfivel egyenlő.

Végig a koloniákon

Mikwe Israel olyan, mint egy kis paradicsom, méhészet, baromfi-tenyésztés és kertgazdaság van itt. Különös tekintettel a Palesztinában fontos belterjes gazdálkodás szempontjára. Kétezer dunam földön folyik a gazdálkodás, melyet egy Netter Károly nevű francia zsidó alapított, kit kortársai Mesugener-nek tisztelték meg ezért a tetteért. A mintaiskolába négy gimnáziumot végzett fiukat vesznek fel, egy évi iskoláztatás, tandíj és teljes ellátással 60 fontba kerül. Élvezetel néztük a szép szál izmos tanítványokat, akik innen kikerülve a legelőkétebb kolonistákká válnak. A tanítás előbb francia nyelven folyt, de már évek óta héber, az ifjúság egyenes kivánságára és a cionista befolyás hatására. Mikwe Israelben rájöttünk, hogy lehetetlen minden koloniat meglátogatni és csak azokra szorítkozhatunk, amelyek közvetlen az ut közelében fekszenek. Így csak megemlitem, Nachlat Jehuda (1500 dunam) koloniat, ugyancsak ettől nem messze, egy leánykocsa (900 dunam), a KKL földjén a WIZO és a Hisztadrut Hápoálot hozzájárulásával.

Rison le Cionban

Sofförünk, aki fejez egy idegenvezetővel, állandóan beszél és magyaráz. Minden talpalatnyi földet ismer és ezer legendát és történetet mesél, a bibliából és az életből, hiszen itt minden olyan legenda és hihetetlen, látni kell, hogy el is hiszjünk. Rison le Cionba érünk, vidéki városkához hasonló, rendezett utcákkal. Egy csinos templom előtt állottunk meg, amolyan szélesebb téren. Rison le Cion főleg szőlőtermelésben vezet, turisták a nagy pincészetet nézik meg és mi sem akarunk elmaradni. Ilyen pince állítólag csak egy van Európában Franciaország aires bortermelő vidékén. Öreg böles fogad bennünket, kísértő ad mellénk és emelet fel, emelet le, pincék labirintjai, soha nem látott méretű hordóházakat nézegetünk. Egy hordó olyan, mint egy nagy szoba, kívül cement, belül üveg, akkora ajtóval, hogy egy kisebb ember befér rajta. Ezekben tartják a készen lefejtett tisztá bort, innen már csak a szállítás következik. Hogy hányféle csatorna és gépezet működött, amíg a bor ideér, azt igazán csak szakértő tudná megmondani. Aki építette és felszerelte, halatlan bőkezűséggel és érző szívvel tette, hogy a legelőkétebbet adja. Palesztinában mindenütt az tapasztalható, Nemesak a haszon és öns célok, de a teremtés és honépítés jegyében történik minden. Utársaink egyike erősen fogadkozok, hogy visszajön nemsokára végleg, mire az öreg böles, ki bennünket fogadott, csak annyit jegyez meg, „minden az asszonyoktól függ”. Villogó szemekkel néz ránk asszonyokra s szinte parancsolóan mondta „Önök jöjjenek s a férfiak majd jönnek önök után” és szomorúan folytatta, „minden úgy van, ahogy az asszonyok akarják”. Mairovitsnak hívják az öreg bölesembert, aki a Biluisták közül való. Ötven évvel ezelőtt jött ki Odesszából és azóta is, csak testben öregedett meg. Ugy beszél, hogy mit hogyan fognak csinálni, mintha husz éves lenne és nem hetven és jónéhány.

Beduin sátrak között

Rison le Cion 35.700 dunam sikerület, mellette KKL-területen jemenita zsidókat telepítették le. Jömelezen süttött már a nap, mikor Rison le Cion szőlőit elhagytuk. Autónk vidáman siklott a tükörfényes remek uton és beszélünk kevésbé jó utakról, gazdag országokban. Derűs jó

kedvünk napját, csak az itt-ott feltűnő beduin sátrak felhőztek, melyek minket idegenszerűséggel különösen nyugtalan érzésekkel töltöttek el. Egypár földbe vert cölöp, fekete, rongyos ponyva, ez a beduin sátor. Tíz-husz ilyen sátorból áll egy beduin falu. Nyitott oldalán benézünk, butornak semmi nyoma, egy pár darab edény, egy pár rongy az egész felszerelés. A sátor előtt szabad tűzön, üstben fő az étel, körülötte mezelem, vagy cafrangba öltözött pár gyerek és vad arcú asszonyok, férfiak. Nem egyszer találkoztunk vendörölő beduin faluval. Öt-hat teve szállította az egész közösséget. Ness Cionah koloniával szemben egy nagyobb beduin falut láttunk és megkérdeztük az ottani kolonistáktól, hogy nem félnek-e tőlük és milyen viszonyban élnek együtt. Nagyon jól megférünk, mondták, tíz év óta vagyunk itt, de nem volt nekünk ezekkel soha semmi bajunk. Ezután barátságosabb szemmel néztünk a nyomorúságos páriákra.

A leányok farmja

Ness Cionah koloniatól pár száz méterre az uttól, homokos talajon, a Ness Cionah

(Meesekpaólot) leányfarmot látogattuk meg. Magas fensikon fekszik a leányfarm, mintegy uraiva az egész vidéket, ötszáz dunamon a KKL-földjén. Alig pár éves a farm, mutatják a fiatal fák is. Hatalmas kétemeletes épület, lapos tetővel, ez a lakóház, most adták át rendeltetésének. Eddig sátrakban laktak a lányok, mert előbb istállókat és baromfiházat építettek és legutoljára lakóházat, 120 leány él itt, Ada Fischmann vezetése alatt, aki egész életét a palesztinai építómunkának szenteli és vezetője a munkásnők egyesületének is. A farm ma még támogatásra szorul, a regáti A. C. F. E. vállalta ezt az óriási áldozatot. Van itt tehénészet, baromfi-tenyésztés, termelnek búzát és takarmányt. Banánosuk már terem és a narancsok is egy év múlva. Még egy-két év s a kolonia eltartja önmagát. Az építkezés is folyik még állandóan, ottlétünkkor a lányok egyrészt egy újabb istálló építésénél találtak. Erős, jókinézésű lányok, lábukon szandál, kurta fekete nadrág és rövidujjú kartonblúz, fejükön vánzon kalap, ez a chaluca ruházata. Szétnézünk a lakóházba, tágas közös ebédlő, hálószobák, öltöző és varrószoza, fürdőszobák és nagy konyha, óriás primuszokkal. A lányok kedvesen kínálnak puddinggal, de sietünk el, bár szívesen maradnánk. Még egy tekintet a baromfiudvar fehértollu, pirostaraju szárnyasok hadára és indulunk a fútra, Rechoboth felé.

Weinberger Nándorné.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

Budapesti operett. A kolozsvári Magyar Színház vendégjátékainak sorozatában eljutott Kun Magdához, akit erről a színpadról vettek Pestre és Sziklai Józsefhez, akit a legjobb magyarországi táncoskomikusok közé számítanak. Urai Dezső Völegényem a gazember című mozgalmas operettjében láthatta őket kedden este a közönség. Kun Magdát bizony öröm volt látni mostani fejlettségében. Testileg megizmosodott, művészileg felszabadult a becézett, talantumos kis komédiásnő. Egyéniség lett. Ennivalóan groteszk, ötletes, megejtően bolondos, táncos kicsi ördög. Sziklai József az elképzelhető legjobb partner táncban és játékban. Palócbeszéde, mokányos esztelensége, sőt itt-ott a szőletessége is pompásan talált Kun Magda sajátos alakításához. Váli Ilonát tavalyról ismeri a közönség. Szép, stílusosan öltözködik, kedves, de a tavalyinál több eredetiséget nem hozott. Nádor Jenőt szívesen nézték és hallgatták. A vendégeket sok tapssal ünnepelte a teli ház. Ebből kijutott Leóvey Leonak és Réthelyi Ödönnek is. A karnagyfi székben a pesti Városi Színház karmestere, Andor Zsigmond ült, aki nagy temperamentummal dirigált és nagyon tetszett. (sz. 1.)

— Hevesi Piroška és Elena Col. Antonu ma esti hangversenyt nagy érdeklődés előzi meg. A két kiváló művésznek a katolikus gimnáziumban tartandó hangversenyén Beethoven, Donizetti, Albeniz, Ravel, Mozart, Meyerbeer, Dima-Brediceanu, Chopin, Liszt-Busoni és Paul Stoica művei szerepelnek. Műsor Lepage-nál.

A Magyar Színház heti műsora

Csütörtökön este 9³⁰ órakor: Méltóság asszony trafikja. (Ujdonság, először). A budapesti Vigaszínház óriási sikert üdonságra. Neményi Lillivel. Napi bérlet 31. sz. „A”. Sorozatsz.: 237). Pénteken este 9³⁰ órakor: Méltóság asszony trafikja. (Ujdonság, 2-d-szor. Napi bérlet 31. „B”. Sorozatsz.: 238.)

Szinkör-Mozgó műsora

Csütörtökön 4, 6, és 8 órakor: Pénteken 4, 6 és 8 órakor: Szombaton 4, 6 és 8 órakor:

Noé bárkája, a leggrandiózusabb hangos filmatrakció 10 felvonásban. A főszerepekben: Dolores Costello és Georg O. Brien. Uj hangos hirodó. Helyárak: 10, 20 és 30 lej.

Mit vehet 140 Leiert!

Marx: Das Kapital cca 800 old. Weininger: Geschlecht und Charakter cca 500 oldal. Mindkettő hajlékony nyersvaszonkötésben. Ha 280 lejt előre beküld, portómentesen küldi Lepage Cluj.

Az Uj Kelet könyvujdonságai!

Gerelik: Fünf Jahre im Lande Neutralien	30.—	L
Artur Rundt: Palästina	15.—	L
Dr. Ignaz Zollschan: Revision des Jüdischen Nationalismus	20.—	L
Leib Perez: Die Nacht auf dem alten Markt	15.—	L
Richard Lichtheim: Ser Aufbau des jüdischen Palästina	5.—	L
Dr. Max Nordau: Die Tragödie der Assimilation	8.—	L
Eduard König: Die moderne Babylonisierung der Bibel	15.—	L
Dr. A. Granovsky: Boden und Siedlung in Palästina	50.—	L
Felix Perles: Analekten zur Textkritik des alten Testaments	20.—	L
Martin Buber: Ereignisse und Begegnungen	40.—	L
Dr. Siegfried Bernfeld: Kinderheim Baumgarten	10.—	L
Beda: Ecce Ego (Lieder und Gedicht)	15.—	L
Jos. Feiner: Gabriel Riessers Leben und Wirken	40.—	L
Dr. Alfred Nossig: Integrales Judentum	20.—	L
Hermann Blumenthal: Polnische Judengeschichten	10.—	L
Hedwig Gaspari: Salomos Abfall	30.—	L
Herzl: Das neue Ghetto	25.—	L
Max Löhr: Israels Kulturentwickelung	60.—	L
Awraham Schwadron: Von der Schande eurer Namen	7.—	L
Die Bibel und die Kultur der Gegenwart	5.—	L
Dr. Alfred Nossig: Polen und Juden	10.—	L
Dr. Siegmund Kaznelson: Zionismus und Völkerbund	5.—	L
Dr. Armin Schnitzer: Eine Rabbinerwahl	10.—	L
J. Kreppel: Rabbi Jakob Aschkenazy	5.—	L
J. Kreppel: Ostjüdische Legenden	5.—	L
Prof. dr. M. Blanckenhorn: Die Steinzeit Palästina—Syriens und Nordafrikas	15.—	L
Leon Da Modena: Eldad und Medad	10.—	L
Theodor Däubler: Lasar Segall	10.—	L

RÁDIÓ MŰSOR

Csütörtök, június 2.

Bucuresti. 6.40: Gramofón. 7: Szimfonikus hangverseny.
 Budapest. 9.15: Szalonzenekari hangverseny. 12.05: Rádióötös. 4: Mesedj. után. 5: A gyümölcsfák nyári gondozása. 5.30: Hangverseny. 7: Angol nyelvoktatás. 7.30: Cigányzene. 8.30: „Dalol a kalapács” életkép. Utána 10.20: Időjelzés, időjárás, hírek, majd gramofónhangverseny.
 Bécs. 7.40: Jazz. 9.10: Szimfonikus hangverseny.
 Berlin. 9.05: Wagner: Tannhauser c. operája.
 Langenberg. 8: Strauss hangversenye. 10.20: Szórakoztató zene.
 Varsó. 5.35: Szólisták hangversenye. 8.15: Könnyű zene.
 Prága. 10.20: Orgona és zongorahangverseny.
 Pozsony. 6.10: Hangverseny.
 Brünn. 9.30: Énekhangverseny.
 Milánó. 7.31: Gramofón.
 Róma. 8.45: Hegedűhangverseny.
 Osló. 7.30: Énekhangverseny.
 Stockholm. 8: Rádiózenekar.
 Toulouse. 9.15: Tánzene. 9.45: Operariák. 10.45: Operettdalok.

Péntek, június 3.

Bukarest. 6.40: Gramofón. 7: Hegedű. Budapest. 9.15: Hangv. 12.05: Kórus. 1.15: Népiszkolai testnevelő tanfolyam. 4: Divattudósítás. 5: Harc a nemzeti hadseregért. 5.30: Szalonzenekari hangv. — 6.30: Gyorsirótanfolyam. 7: Kórus dalok. 7.45: A Berlin—Bécs—Budapest városok közötti nyolcevezős verseny alapításáról. 8.10: A Zenede növendékeinek évszázó hangv. 9: Külügyi negyedóra. 10: Időjelzés, időjárás, hírek, majd cigányzene.
 Bécs. 10.10: Jazz.
 Berlin. 6.15: Karének.
 Heilsberg. 7.40: Mozart hangv.
 Langenberg. 8: Könnyű zene.
 Lipse. 8.15: Szimf. hangv.
 Stuttgart. 8: Sváb népzene.
 Varsó. 8.15: Filharmónikusok.
 Milánó. 7.10: Könnyű zene.
 Róma. 7.50: Gramofón.
 Prága. 7.45: Maillart: A remeteessengettyű c. operája.
 Kassa. 7.20: Zongora.
 Osló. 6.30: Kamarazene.
 Stockholm. 7.30: Karének. 9.20: Brahmshangv. 10: Szór. zene.

APRÓ HIRDETÉSEK

Eladó 5¹/₂ lóerős villanymotor 380 voltos, Ganz gyártmány, valamint 1 ötméteres üvegfal és egy Smith Premier írógép. Str. Gen. Poetas 4.

Kiadó 2 parkettes szoba I-ső emeleten, 1 szoba földszinten irodának vagy műhelynek. Fischer Úvegudvar, Regele Ferdinand 6.

Sapkahorgolást mindenféle formában, selyem és gyapjuból olcsón vállalom. Calea Decebal 13. (volt Rudolf-ut) jobbra utolsó ajtó.

Naponta frissen fejt kóser tehén- és bivalytej (házhöz szállítva is), valamint tejszín, tejföl, vaj és turó kapható Schwartz Ignác-nál, Str. Filipescu (Szentlélek u.) 7. Ugyanott vegetárius koszt — kihordásra is — kapható. Csak megrendelésre.

Kiadó különbejárta butorozott szoba komplett hálóval, napos, kertes udvarban, egy vagy két személynek. Cal. Reg. Ferdinand 107., földszint, utolsó ajtó.

Elsőrangú ragasztómunkást keresek cipőfelszerítéshez. Keller, Regele Ferdinand 65.

Szalma és panama kalapokat a legolcsóbban tisztítja Fehér
 Str. Memorandului (Unió-ucca) 21. (volt Redut)

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE: HIRDESEN AZ UJ KELETBEN

HIR

A mai ifj

Jakob Wassermann

Sok tapasztalatom van a leveleket fiatal nevezetnek harcaikba és kik előadják kilátástalan, szelős konfliktusait, alkadyait. Sokan fölkelek velem. Tudják, hogy segíteni rajtuk, de nem segítenek ott, ahol mentum elkorhad, ah Et nem is várják, nem Kizkődnek a megismerek igazolásáért, szellőseért.

Ami ezeket a fiatal mondhatom tíz közül a lelkiismeret csodálatos telősségtudatának fe nem ritkán az eicsztári bizonyára részleges vallási érzéseknek és legnemesebbekük, a kered a világosság. kalmam megbámulni könyörtelen élességé igazságszeretetüket és ségüket mindazzal szehe, langyos, lassu és etak tizenyolc, tizenknek kiméletlen igazságtára összeszorult a totam sirni és fájdalom hallgattam.

Ennek a mai fiatal ményköre sokkal nagyobb, mint régebbi generációkban, ha példátlanul magasra emeltem az állományomat. Val Berlinben megjelent ember, akivel azelőtt vitáztam. Azt mondja velem beszélni. Mond csak egy félórára. Mit Aztán beszélni kezd. Gondjait, fölvezolja a holi képét, a kölcsönös polgári züllést, majd dos kísérletét arra, h alapítson. Elmondja, keresztes-kulcsul Európ különböző családokkal, s tes gazemberekkel, h rítani magától ravasz, hogyan kellett óvakod esszen hálóikba és vég megmenteni családját. Istól. Ahogyan ezekt llett, vakmerő okoss láti tudás bőségével logiai fineszekkel, ann és fölényes logikai ideig nem láttam és n pillantok az órára és meg, hogy a megenged és félóra lett. Kissé i le távozásakor: hány é szonegy — feleli.

... Mindenütt és m ember áll helyt test anyjárt. Es ók azok megkíméli Szodomát

— Ezentul halálbűn emberrablást Ameriká lentik: Az amerikai sz bizottsága az emberr elleni bűncselekmény árulásnak minősített büntetés jár.

— Saját fia gyilkol orvost. Ujvidékről jele novics ujvidéki orvos szombaton este borzalt dott le. Az orvos 23 éként a belgrádi egyete baton este berohant a pénzüsszeget követelt szemrehányásokkal ill életmódot folytát. A fi ni kezdett apjával és sok hevében rátámadt szurással meggyilkolt. radra menekült, ahol tárták. Dr. Matanovic vendett és Nikita mon orvosa volt.

HIREK

A mai ifjuság

Jakob Wassermann egyik beszédéből: Sok tapasztalatom van. Százával katonáknak harcaikba és kudarcaikba, a katonák elődjük kilitástalan helyzetüket, a katonák konfliktusaikat, előbbrejutásuk akadályait. Sokan fölkeresnek és vitatkoznak velem. Tudják, hogy képtelen vagyok segíteni rajtuk, legalább is érthető módon. Hogyan is tud az egyes ember segíteni ott, ahol az egész fundamentum elkorhadt, ahol minden inog, ahol nem is várják, nem is azt akarják. A katonák a megismerésért, az önmaguk igazolásáért, szellemük érvényesítéséért. Ami ezeket a fiatalokat kiemeli, az a katonai tisztségviselés, az a felelősség, az a csodálatos élessége, a felelősségtudatának fokozása, amely a katonák ritkán az esküztársa emelkedik és a katonák részleges pótléka elvesztett állásai érzéseknél és ösztönöknek. A katonák inkább a kiválasztottak. Többnyire a világosság. Sokszor van alkalom megbámulni megfigyeléseiknél a katonák élességét, szenvedélyes magatartásukat és az égő türelmetlenségüket mindazal szemben, ami renyhés, langyos, lassú és egyenetlen. Akadnak közöttük tizenkilenc évesek, akiknek kiméletlen igazságosságának hallatára összeszorult a torkom. Nem akartam sirni és fájdalmas némasággal hallgattam.

Ennek a mai fiatalságnak realis elvárásai sokkal nagyobbak, mint minden más régebbi generációé. Nem jönnek zavarba, ha például kellene ezt elhiteltetni. Valamelyik napon Berlinben megjelent nálam egy fiatal ember, akivel azelőtt néhány levelet cseréltem. Azt mondta, röviden akar velem beszélni. Mondom: jó, de nincs időm egy félórám. Mire ő: ennyi elég. Aztán beszélni kezd. Előadja a családi történetét, fölvezet az összeomlás politikai képét, a kölcsönös üldözést, a politikai zűllést, majd különböző katonai kísérletet arra, hogy egzisztenciát találjon. Elmondja, hogyan utazta be keresztül-kasul Európát, találkozásait különböző családokkal, szédülőekkel, üzleti gazemberekkel, hogyan tudta elhárítani magától ravaszkodó trükkjeiket, hogyan kellett óvakodnia, nehogy beleessen hálóikba és végül hogyan tudta megmenteni családját a végleges romlásból. Ahogyan ezeket előadta, lendülettel, vakmerő okossággal, a gyakorlati tudás bőségével és olyan pszichológiai fineszsekkel, annyi szemlével és olyan fölületes logikával érvel, hogy egy időre nem láttam és nem hallottam. Ráálltam az órára és ijedten állapítom meg, hogy a megengedett félórából két órára lett. Kissé ijedten kértem tőle: hány éves voltak? Huszonegy — feleli.

Mindezt és mindig is az egyes ember áll helyt testvéreire, apjára, anyjára. És ők azok, akik miatt isten megbünteti Szodomát és Gomorát.

Ezentul halálbüntetéssel sújtják az emberrablást Amerikában, Londonból jelentik: Az amerikai szenátus igazságügyi bizottsága az emberrablást a szövetség elleni bűncselekménynek, tehát hazabiztonságnak minősítette, amelyért halálbüntetés jár.

Saját fia gyilkolt meg egy újvidéki orvos. Újvidékről jelentik: Anon Matanovic újvidéki orvos szanatóriumában szombaton este borzalmas tragédia játszódott le. Az orvos 23 éves fia, aki egyébként a belgrádi egyetem hallgatója, szombaton este berohant apjához és nagyobb pénzösszeget követelt tőle. Dr. Matanovic szemrehányásokkal illette a fiát, aki zűllött természetű volt. A fiatalember veszekedni kezdett apjával és az összeszólalkozásuk hevében rátámadt apjára, akit őt később a szanatóriummal meggyilkolt. A gyilkos Péterváradra menekült, ahol ma reggel letartóztatták. Dr. Matanovic közszereplésének öröndött és Nikita montenegrói király házi-örvosa volt.

Létrejött a megállapodás a román állam és a Vatican között a Katolikus Státus ügyében

A Curentul szerint a megállapodás a Katolikus Státus elrománosítását jelenti

Cluj-Kolozsvár, június 1. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Nehány nap óta nagyfontosságú tárgyalások folynak Rómában a román állam és a Vatikán között. Dr. Pop Valér igazságügyminiszter az erdélyi római katolikus státus és a román állam között fennálló vitás kérdések eldöntésére ment ki Rómába. Pop Valér dr., aki a görög katolikus egyház egyik ismert vezetője, kihallgatáson jelent meg XI. Pius pápánál. A pápa a IX. Pius pápa által alapított érdemrenddel tüntette ki a román igazságügyminisztert, aki kihallgatása után nyilatkozatot adott a sajtó munkatársainak. E nyilatkozat szerint az erdélyi katolikus státus autonómiája megszűnik és helyébe az „albajuliai latin szertartású egyházmegye tanácsa” lép fel.

A vitás státusingatlanok, a kolozsvári egyetem épületéhez tartozó hárszerek és templom minden megterhelés nélkül az egyetem tulajdonába mennek át. Nyilatkozatában azt is kijelentette dr. Pop Valér, hogy az erdélyi katolikus státusnak két embere járt ugyanakkor Rómában, de az autonómiát nem tudták megmenteni.

Pop Valér dr. nyilatkozatával kapcsolatban a Curentul érdekes észrevételeket fűz. Megállapítja a lap, hogy ez a megegyezés az erdélyi katolikus státus elrománosodását jelenti. A státus helyébe lépő „albajuliai latin szertartású káptalan kollégium” kizárólag egy házi és iskolai célokra fogja kezelni az eddig státusvagyonot.

Ezt a Curentul úgy üdvözli, mint a volt katolikus státus elrománosodását.

Lopás miatt tízhavi börtönrre ítélték egy prágai postatisztviselőt. A múlt év szeptemberében Riemer prágai ékszerész címére nemrégiben 115.000 korona értékű smaragd- és briliánsgyűrű érkezett Párizsból, amit a prágai I. számú postán Skorepa J. postai alkalmazott vett át. Skorepa az értékes küldeményt megtartotta és egy prágai zálogházban akarta értékesíteni. A zálogházban igazolást kért Skorepától, aki azzal távozott el, hogy az igazolványát másnap behozza. Skorepa azonban a gyűrűért nem jelentkezett a zálogházban. A nyomozás során kitudta, hogy Skorepa a postán lopta el az értékes gyűrűt, amit kihallgatása alkalmával bevallott. Skorepa felett ma ítélték: tízhavi feltétlen börtönbüntetésre ítélték.

Koprol édes enyhén haló Feltétlenül megbízható

Csak eredeti csomagolásban valódi

Kína és Oroszország jelentős tételekben vásároltak amerikai búzát. Londonból jelentik: Kína és Oroszország jelentős tételekben vásároltak kanadai és ausztráliai búzát. Az amerikai készletek is erősen csökkennek. A tengerentúli gabona-tözsdek irányzata megszilárdult.

A zsidók legújabb statisztikája. Berlinből jelentik: A napokban jelent meg a Zeitschrift für Demografie und Statistik der Juden című folyóirat, amelyben J. Korálnik közli az európai zsidóság lélekszámát 1931 elején. Ebben az időben a világ zsidóságának lélekszámát 15 millióra becsülték. Ennek kétharmada él Európában és pedig kilencmillió és 785 ezer. Az európai államokban a zsidók lélekszáma a következő arányokban oszlik fel: Lengyelországban 3 millió 125 ezer, a Szovjetunió európai részén 2 millió 970 ezer, Romániában 800 ezer, Németországban 585 ezer, Magyarországon 473 ezer, Csehszlovákiában 380 ezer, Angliában és Írlandban 300 ezer, Ausztriában 220 ezer, Litvániában 167 ezer, Franciaországban 160 ezer, Hollandiában 120 ezer, Lettlandban 96 ezer, Görögországban 73 ezer, Jugoszláviában 67 ezer, az európai Törökországban és Bulgáriában 50—50 ezer, Belgiumban és Itáliában 45—45 ezer, Svájcban 18 ezer, Danzigban 9 ezer, Svédországban 6 ezer, Dániában 5500, Észtlandban 5000, a Saar vidékén 4500, Spanyolországban 3000, Portugáliában 2500, Finnlandban 1800, Luxemburgban 1750, Norvégiában, ahol a zsidók a leggyérebben laknak, mindössze 1450 zsidó él.

Ausztria utazásforgalmi könnyíté- sekről kezd tárgyalásokat Jugoszláviával. Bécsből jelentik: A Neue Freie Presse értesülései szerint legközelebb megkezdődnek Jugoszláviával és Magyarországgal a tárgyalások utazásforgalmi könnyítések tárgyában. Osztrák-német és csehszlovák-osztrák viszonylatban már fennállnak az utazásforgalmi könnyítések.

A csehszlovák állami földbirtok- hivatal visszaadta Lichtenstein hercegnek 25 ezer hektárnyi birtokát. Prágából jelentik: Az állami földbirtokhivatal visszaadta Lichtenstein hercegnek az annakidején lefoglalt 25 ezer hektárnyi birtokát. A herceg a morva mezőgazdasági szövetkezetek központjának a felszabadított nagybirtok minden hektárja után 600 cseh koronát, összesen tehát 15 millió cseh koronát fizet. Állítólag a most már bajor állampolgár Schwartzberg herceg is vissza fogja kapni 20 ezer hektáros birtokát, ha fizet a morva mező gazdasági szövetkezetek központjának.

Megállapították Gorgulov személy- azonosságát. Párizsból jelentik: A vizsgálóbíró ma egész napi kihallgatásban foglalkozott Gorgulov Pál gyilkosságának ügyével. A vizsgálatot ezzel ma befejezték. A párizsi lapok moszkvai jelentés alapján beszámolnak arról, hogy Gorgulov édesanyja Moszkvában él és a 82 éves asszony egy fényképről kétséget kizáró módon fiát ismerte fel Doumer elnök gyilkosában.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy uris- szabóságomat Calea Reg. Ferd. (Ferenc József ut) 32. alól Piata Unirei (Fóter) 29. (Corso-mozgó épület, emelet) alá helyeztem át. Az árakat a mai viszonyokhoz mérten jelentősen leszállítottam. A n. é. közönség további szives pártfogását kéri Dávid Aron.

Akiknek a szívük működése rendetlen, erőlködés nélkül úgy érhetnek el könnyű székelszék, ha naponta reggel éhgyomorral megisznak egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet. Szívizsakorvosok megállapították, hogy a Ferenc József víz szívelzsírosodásnál és billentyűhibáknál is enyhén, biztosan és mindig kellemesen hat. A Ferenc József keserűvizet gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Fizetéseketelenséget jelentett a Laibachi Hitelintézet. Laibachból jelentik: A Laibachi Hitelintézet fizetéseketelenséget jelentett s bezárta pénztárát. A banknak 16 fióktintézte volt s azelőtt az Osztrák Hitelintézet koncernjébe tartozott s a legnagyobb szlovén bank volt.

NAPRÓL NAPRA

A hollywoodi Fox filmgyár tulajdonosa, William Fox, aki három évvel ezelőtt kénytelen volt megválni telepei vezetésétől, mostanáig huszmillió dollár végkielégítést kapott s állandóan emelkedő heti járandósága eléri jelenleg a 12 és félszer dollárt.

Mrs. Bruce angol pilótánő férje kíséretében elutazott a crydoni repülőtérről Gibraltárra, ahol ujonnan épített hidroplánt vesznek át. A pilótánő meg akarja dönteni a tartóssági repülés világrekordját s legalább egy hónapig akar a levegőben maradni. A hidroplánt három, egyenként 120 lóerejű motor hajtja és tankrepülőgépek naponta kétszer fogják ellátni üzemanyaggal az egy hónapra tervezett repülés alatt.

A Chaco argentinai hajó tegnap a Themse torkolathoz érkezett s partra tette Vat Cohan angol kommunistát, aki évekként ezelőtt kommunista zavargást szított Buenos Airesben s ezért történt fogásba vetése és deportálása. A Chaco utolsó utasának partraszállítása után visszaindul Argentínába.

Az ateisták internacionéléja Moszkvában költözött Berlinből, mert a birodalmi kormány szükségrendelete következtében kénytelen volt irodáit bezárni. A szervezet későbbi időpontban Londonba, vagy Prágába akarja áttenni székhelyét az orosz fővárosból.

A kassai Szent Erzsébet dómot restaurálni fogják. A költségek egy harmadát a kormány, egyharmadát a katolikus hívők, egyharmadát Kassa városa vállalta magára.

Nápoly közelében három hatalmas cápa fogtak. Egyik cápa súlya nyolc mázsa volt.

A dán jegybank ötről négyre szállította le a bankkamatlábát. Kopenhágából jelentik: A dán jegybank a március 11 óta érvényben volt 5 százalékos kamatlábát 4 százalékra mérsékelte.

A világ egyik legnagyobb gyapotkereskedelmi vállalata nehézségekkel küzd. Amsterdamból jelentik: A Hornby Hemmelrik et Co., a világ egyik legnagyobb gyapotkereskedelmi vállalata, amelynek Londonban, Manchesterben és Glasgownban voltak fiókjai és a világ minden gyapotörszékén képviselve volt, nehézségekkel küzd. A gyapotárak a válság hírére nyolc ponttal estek vissza.

Továbbra is zárva marad az athéni tőzsde. Londonból jelentik: A Financial News közli Athénből, hogy a tőzsde továbbra is zárva marad, mivel a pénzügyi helyzet nem fordult jobbra és tartani kell az árfolyamok újabb katasztrófális esésétől.

A norvég jegybank egyik ellenőre forgalomból kivont bankjegyeket hozott forgalomba. Berlinből jelentik: Oslóban a norvég jegybank egyik ellenőret letartóztatták, mert kiderült róla, hogy a tűz általi megsemmisítésre szánt s a forgalomból kivont bankjegyek közül többzet a kötegekben papírszeletekkel pótolta s a bankjegyeket saját céljai érdekében újra forgalomba hozta.

VIDÁM SAROK

Egy dadogó arisztokrata megszólítja ismerősét:
— Kkkérem, van egy fűfűlőra ideje?
— Miért?
— Mert szeszszeszszesznek őt peppercig bebeszélgetni mmmagával...

GRAND HOTEL

BUCURESTI CALA VICTORIEI

Legnagyobb központi szálloda

Példás tisztaság, modern komfort. Szobák 150 lejtől

UJ KELET *Legújabb hírek*

Jorga hét ponttal akarta megnyomoritani az országot és megmenteni a kormányt

(Elsőoldali cikkünk folytatása)

Argetoianu csak egy félóra múlva tudta meg, mi történt azalatt, míg ő eltávozott a királyi palotából. Azonnal sietett Jorgához, Jorga a Lupta szerint igen hidegen fogadta volt pénzügyminiszterét, majd a következőket mondotta:

— Kedvesem, meggyőződtem arról, hogy a király azonnali megoldást kér és én a legjobb megoldásnak a lemondásomat találtam. Mi ketten azt hiszem, igen öregek vagyunk ahhoz, hogy együtt dolgozhassunk. Majd jön Titulescu, aki Bratianu Györgyvel, Gogával és Önnel is dolgozni fog. Igen, Önnel is.

Ezután Jorga kezét nyújtott Argetoianunak és a kínos jelenet ezzel véget ért. A Lupta ezzel kapcsolatban azt írja, hogy

Jorga már régen lemondott volna, hiszen több ízben elhatározta magát erre a lépésre, de Argetoianunak mindig volt annyi ideje, hogy lebeszélje.

Szerencse, hogy most a király mindjárt a minisztertanács után fogadta Jorgát, a pénzügyminiszternek így nem volt módjában befolyásolni őt és ezért történt számára is a nagy meglepetés.

Jorga eredeti szándékától eltérően nem utazott Valeni de Munteba. Ma délelőtt lakásán pihent, ahol fogadta Cuza György látogatását.

A nemzeti parasztpártra döntő szerep vár

A Curentul szerint a kormányválság megoldásánál igen beható és jelentékeny szerepe lesz a nemzeti parasztpártnak. Popovici Mihály kedden este hosszabb megbeszélést folytatott Vaida Sándorral, aki ezután Maniuval beszélt telefonon. Vaida szerdán délelőtt Hatiegan Emillel tárgyalt. Mihalache legkésőbb csütörtökön a fővárosba érkezik és lehetséges, hogy Maniu Gyula is otthagya badacsonyi magányát. Ennek a valószínűsége sokkal kisebb és Maniu csak a király hívó szavára fog a fővárosba menni. A nemzeti parasztpárt hivatalos álláspontja csak a végrehajtott bizottság ülése után kerülhet nyilvánosságra. A párt az őszinte alkotmányosság híve, szabad választásokkal. Az egyik volt nemzeti parasztpárti miniszter egyébként a következőket mondta a Curentulnak:

— Az állam magasabb érdekei fogják magatartásunkat diktálni. Titulescut minden körülmények között támogatni fogjuk.

Feloszlatják a parlamentet

A lap egyébként hangsúlyozza, hogy a válságot a jelenlegi parlamenttel nem lehet megoldani. A törvényhozás feloszlatása és új választások megtartása a politikai pártok egysége követelése. Kedden este, a válság kirobbanása után, majdnem minden párt értekezletet tartott. A nemzeti agrárpártban Goga kifejezést adott örömeinek, hogy legutóbb hangoztatott jóslata máris megvalósult. Reméli, hogy a krízis megoldásánál pártjának az őt illető szerep fog jutni.

Mindenki meg van elégedve, hogy a kormány megbukott

Bucuresti-Bukarest, június 1. A Viitorul nagy meglepéssel vesz tudomást a Jorga-kormány bukásáról és méltatlannak tartja a bukott kormányt, hogy mérlegre tegye működését. A szakértők kormányát való kísérletezésnek kétségtelenül az az eredménye, hogy mindenki meggyőződött arról, hogy az az út, amely az alkotmányos rendszert nem veszi figyelembe, csődöt mondott.

A liberális párt álláspontját egyébként Duca bacau beszédében ismertette és a Viitorul ezt az álláspontot a két szóban szegzi le újból: Alkotmányosság és pártkormány. Ilyen körülmények között a liberális párt nyugodtan várja a fejleményeket.

Az Epoca szerint, amennyiben Titulescunak nem sikerül kormányt alakítania, szó lehet egy átmeneti kabinettről,

amelynek a feladata lenne a konverzió likvidálása. Az új kormány június 8-ig feltétlenül megalakul.

Nyolc nap múlva mindenképpen megbukott volna a kormány

A fővárosban több vezetőpolitikus távolléte miatt a hangulat elég nyugodt. A Jorga-pártiak azt mondják, hogy a miniszterelnök lemondása nyolc napon belül amúgyis megtörtént volna, ha a tegnapi minisztertanács után nem következett volna be. A jorgisták Argetoianut vádolják, mert ő volt a pénzügyi diktátor és Jorga nak nem volt módjában beavatkozni a pénzügyi kérdésekbe. A felelősség tehát Argetoianut terheli.

Jorga haragszik Titulescúra

Akik legutóbb Jorgát meglátogatták, konstataálták, hogy rendkívül haragszik Titulescúra. Beavatottak szerint a tegnapi királyi kihallgatás végeztével nem történt meg a szokásos utódajánlás, hanem Jorga csak ennyit mondott: Ismerem Fel-séged intencióit.

Ugyansek Jorga-pártiak szerint a par-

lament valószínűleg októberig együtt marad, miután addig tart a nyári szünet és a kinevezendő kormánynak könnyebb dolga lesz, ha nem kell a parlamenttel dolgoznia. Ezzel szemben a liberálisok és a nemzeti parasztpártiak a parlament feloszlatását követelik.

Mit akar Averescu?

Avarescu marsali szombaton érkezik hazára. Lapja, az Indreptarea, e két pontban foglalja össze a néppárt álláspontját:

1. Vagy nemzeti kormány az összes pártok részvételével.
2. Vagy homogén pártkormány.

A konzervatív párt a széleskörű koncentráció mellett van és az erdélyiek erős képviselését kívánja.

Jorga lemondásával kapcsolatban közlik a lapok, hogy hétfőn az oktatók kongresszusának elnöksége audienciát kért a királytól. Amikor ezt Jorga megtudta, levelet intézett az Uralkodóhoz, amelyben közli, hogy ha a király fogadja a tanítókat, azonnal lemond. Az audiencia tényleg nem történt meg, de Jorga lemondása mégis bekövetkezett.

Népszövetségi ellenőrzést kíván Rist!

Bucuresti-Bukarest, június 1. Az egész ország közvéleménye feszült érdeklődéssel várja a kormánybuktató Rist jelentés publikálását, ami még mindig nem történt meg, csupán részleteket közöltek belőle a lapok, közöttük az Uj Kelet is. A „Dimineata” mai száma új részleteket közöl a Rist jelentésből, a melyek egyenesen a szenáció erejével hatnak. A francia szakértő ugyanis nem kevesebbet ajánl, mint azt, hogy a népszövetség ellenőrizze Románia pénzügyi reorganizálását. A lap szerint a francia szakértő teljes őszinteséggel mutat rá arra, hogy a stabilizáció három éve után 10 milliárd az államháztartás deficitje, a költségvetés nincs kiegyenlítve és a hátralékok óriásira emelkedtek. A helyzet súlyosságának két oka van. Az egyik a nemzetközi krízis, amely elsősorban az agrárállományok sújtja és amely csak intenzív nemzetközi együttműködéssel lesz megszüntethető. A másik ok a pénzügyi krízis, amely Románia pénzügyi dezorganizációjában kulminálódik. Ennek a következménye az állandó deficit, amit csak az adórendszer teljes reformjával lehet megoldani. Rist szerint a román pénzügyek reorganizálása kormányoktól függetlenül szerveznie volna bizandó, ellenőrzésére pedig a népszövetséget kell felkérni.

Jorga utolsó kísérlete a kormány megmentésére

BUCURESTI-BUKAREST, június 1. A Neamul Romanesc mai számában közli azt a jelentést, amit Jorga miniszterelnök pénteken terjesztett a király elé és amelynek alapján a tegnapi minisztertanács összeült. A jelentés szerint Jorgának a királyi dunai utazása alkalmával arról kellett szomorúan meggyőződnie, hogy a hadsereg sem kapja a fizetését és emiatt nagy az elégedetlenség. Meggyőződése szerint, ha a tisztviselői kar fizetésének késése ideig-óráig elviselhető is volt, semmiestére sem engedhető meg, hogy a hadseregnek az ország rendje őrzejének illetményei ne fizetessenek. Hogy a helyén maradhasson és teljesíthesse azt a súlyos feladatot, amelyet a király rábízott, a Fel-ség engedélyével a következő programot terjeszti elő:

1. A hadsereg illetményeinek azonnali teljes kifizetése, akár honnan is veszik.
2. Az 5000 lejen felüli köztisztviselői

fizetések 50 százalékos redukcója.

3. A más jövedelmekkel is bíró tisztviselők fizetésének visszatartása.

4. A házasság és még inkább családostól tisztviselők előnyben részesítése a fizetések-nél.

5. Ha egy családban többen állnak állami szolgálatban, úgy egyelőre csak egy fizetés folyósíttassék részükre.

6. A vállalatok követeléseit adójukba teljes mértékben beleszámitassák.

7. A nyugdíjigények és nyugdíjak teljes revíziója.

Jorga előterjesztésének a végén annak a reményének ad kifejezést, hogy minisztertanácsai is helyeselni fogják javaslatait és öfelsege is magáévá teszi azokat.

Jorga előterjesztése alapján határozta el a király a keddi minisztertanács megtartását, amelyen Jorga beadta a lemondását.

Duca kivételével az összes pártvezetők a koncentráció mellett foglaltak állást

Bucuresti-Bukarest, június 1. (Az Uj Kelet tud.) A bukaresti lapok egymást követő különkiadásokban számolnak be a kormánykrízis újabb eseményeiről. A Curentul szerint Titulescu elsősorban a nemzeti egység kormányát igyekeznek megalkotni és ha ez nem sikerül, akkor koncentrációs kormánnyal fog kísérletezni. Ha ez sem vezetne sikerre, csak akkor kerülhet sor más politikussal való tárgyalásokra. Beavatottak szerint — írja a Curentul —

Vaidának nagy szerepe lesz a krízis kibontakozásában, sőt az sincs kizárva, hogy ő fog kapni megbízást kormányalakításra.

A lap emlékeztet Vaida legutóbbi hosszú audienciájára, majd Anghelcsu néhány nappal ezelőtti kolozsvári látogatására. A bankkormányzó kedden a döntő minisztertanács előtt királyi kihallgatáson volt, amit a Curentul összefüggésbe hoz a Vaidánál történt látogatással. Anghelcsu pénzügyi álláspontjával Vaida tiszt-

tában van és ez az események további kialakulásánál nagyjelentőségű lehet.

A Dimineata szerint a koncentrációs kormány kilátásai máris gyengültek a liberálisok álláspontja miatt, akik maguknak követelik a hatalmat, nem biznak Titulescuban, aki tulságos szimpátiával viseltetik a nemzeti parasztpárt iránt.

A Dimineata körkérdest intézett a párt vezetőkhöz. A körinterjú során a lap a következő válaszokat kapta:

A pártvezetők nyilatkozatai

Mironescu: A helyzet nagyon súlyos, csak az összes politikusok és pártok erős egyesülése után lehet megtalálni a válságból kivezető utat. A nemzeti parasztpárt Titulescunak megad minden támogatást.

Dr. Lupu: Véleményem a lemondott kormányról közismert és most, távozását után tapintatlanságnak tartanám megismételni. A helyzet rendkívül komoly. A megoldás a nemzeti erők egyesítése az alkotmányosság alapján, határozott programmal.

Bratianu György: A kormányt tehetetlensége buktatta meg. Nem volt tekintélye sem a belföldön, sem a külföldön. Program nélkül kapkodott napról-napra a diktatura és a demagógia között. A közvélemény kétségbeesett a pénzügyi anarchia miatt. A pártok eszméje meg erősödve került ki a Jorga-kormány egy-éves uralmából. A helyzet súlyosságát csak kölcsönös összetartással és felelősségérzettel lehet enyhíteni.

Duca nem akar koncentrációt

Duca: Alláspontomat vasárnap baciai beszédemben már leszögeztem. Ehhez nincs hozzátenni valóm. (Duca Bacauban kijelentette, hogy teljes alkotmányosság mellett és csak a liberális párt kormányra jutásával oldható meg a válság.)

Stere: Jóságoskba nem lehet bocsátkozni, mert a román politikában nem történnek a dolgok logikus terv szerint. Csak azt mondhatom, hogy mit kellene tenni. Szabad választások, ezekből kikerülő alkotmányos kormány. Ha olyan választásokat csinálnak, mint az elmúlt évben, kétségbe kellene esni az ország jövője felett.

Goga: Az ország megszabadult egyik legsúlyosabb terhétől, mert a kormány tulságosan könnyűnek találtatott. A helyzet magával hozza majd a válság természetes megoldását.

Vaida megeafolja a Dimineatanak adott nyilatkozatát

Vaida Sándor: A nemzeti parasztpárt álláspontjairól addig nem nyilatkozhatom amíg Mihalache és Madgearu haza nem érkeznek. A koncentrációs kormány a nemzeti parasztpárt régi óhajja, hiszen ennek az érdekében lépett vissza a hatalomtól. A párt és az egész közvélemény elsősorban a köztisztviselők, a nyugdíjasok és a hadsereg illetményeinek kifizetését kívánja minden körülmények között biztosítani.

Az Uj Kelet munkatársának kérdéseire Vaida kijelentette, hogy

a Dimineatában megjelent nyilatkozat nem felel meg teljes egészében a valóságnak.

— Csupán annyit mondtam, hogy amíg a párt felelős vezetői össze nem ülnek, nem nyilatkozhatom a politikai helyzetéről.

Munkatársunk további kérdéseire a következőket mondotta:

— Tudja, hogy mi volt a véleményem a Jorga-kormány megalakulásáról. Azt is tudja, hogyan vélekedtem a kormány működéséről. A kormányválságról addig, míg Titulescu haza nem jön, korai volna bármilyen prognózist is felállítani. Egyelőre látja,

nem rohantam Bukarestbe cigányke-reket hányni, a kormánybukás fölött érzett örömben. Nyugodtan elfogyasztom tehát ebédemet és várom a fejleményeket.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomása, Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai u.) 10, sz. Telefon 9-77.

Taxa postală
platite în numerar
No. 224.716-929.

da Baron L. Pop (v. Telefon: 9-77. Előfiz-vonta 110, negyedév 600, egészévre 1200 havonta 1, negyedév egészévre 10 dollár értékű valuta. Hírde-szerint. Az „UJ KELET” bányási zsidóság egy Cikkeink utánnomaras meztlen kéve.

Titulescu váll

Titulescu váll

Argetoianu buk

Bucuresti-Bukarest, Kelet tud.) Csütörtök érkezett a kabinetirod Titulescu vonata délb-mániába érkezik és Bukarestben lesz. Err-sürgés-forgás támadt

Az újságírók és a légiója utazott a k-akit Temesvártól ke-állomásokon hatal

Nagy tömeg gyűlt oss-előtt is, mert azt hit-meg fogja kezdeni a-gatását. Ez azonban mert

az uralkodó délbén-jába utazott és on-lenc órákor

Egyes lapok össze-király váratlan távoll-riei egyesület akciója-ugyanis, hogy a jelen-feloszlatott egyesüle-tábork az éjszaka 1-ragasztatott ki Bukar-ben felszólítja a ha-hat órákor rendezen-tést a királyi palota-azonban nem akart je-ban a tüntetés ideje

Titulescu vonata r-tossággal fél 11 óral-restbe, ahol az észak-ján hatalmas tömeg-nagy újságírógyűrű

Titulescu azonban-kozott és kitért a r-ciók elől, arra való h-is csak pénteken déle-ni, amikor audienciá-sege előtt.

Jorga dalmi m

Jorga lemondása ó-tartózkodik, irodalmi-kait korrigálva. Az-krízis minél előbb o-jelenlegi izgalom ige-szág termelő munká-landó nyilatkozni, h-ság megoldását, de-király mindent el-parlamentet ne legy-latni és a jelenlegi-hessen együtt az új-Hir szerint Jorga-jógszerinti szenátor-sére.

A Lupta úgy tud-Argetoianu között-deg a viszony és a-nem is ta

Argetoianu barát-mondotta: Elég be-jön, nem fog 3 hóna-maradhatni, bármí-gyomra.

Nemzeti a külföl

Az Adeverul írja-batalom bukaresti k-tikai párt vezére me